מזכרת

משמחת נישואין

של

משה וחוה שיחיו קלמנסון

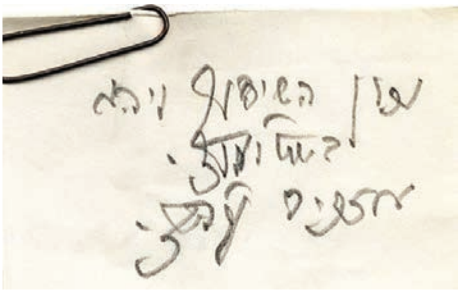

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
ברוקלין, ניו-יארק

ב"ה.

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן הרב התמים **משה** והכלה המהוללה מרת **חוה** שיחיו.

התודה והברכה לכל קרובי המשפחה, ידידים ומכירים, שהואילו לבוא לשמוח אתנו ביום שמחת לבבנו, ולברך את החתן והכלה שיחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את המשתתפים בשמחתנו - על יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא זי"ע - בתשורה מיוחדת: עלי ההגהה על שיחת כ"ד טבת ה'תשל"ח, ושאלות המניחים לאחרי ההגהה (השיחה נדפסה בשיחות-קודש תשל"ח ח"א ע' 378 ואילך, ולאח"ז בהוספות ללקוטי שיחות חכ"א ע' 273 ואילך).

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך אתכם ואותנו, בתוך כלל אחינו בנ"י יחיו, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת קלמנסון **משפחת זלמנוב**

כ"ה טבת, ה'תשע"ט

ברוקלין, נ.י.

שיחת

אור ליום ג', כ"ד טבת
ה'תשל"ח

●

הנחת הת' בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
„ועד הנחות התמימים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שלשים ושמונה לבריאה
שנת השבעים וחמש להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד. שיחת אור ליום ג׳, כ"ד טבת ה׳תשל"ח.

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

א. כ"ד טבת איז דאך דער יום ההילולא פון דעם אלטן רבי׳ן, מייסד תורת חסידות חב"ד - וואס תורת חסידות חב"ד איז א המשך און א ביאור פנימי אויף תורת החסידות הכללית פון דעם בעש"ט (ראה לקו"ש ח"ד ע׳ 1138).

[וואס די שייכות פון דעם אלטן רבי׳ן מיטן בעש"ט איז געווען אויף אזוי פיל אז ער האט אים גערופן "זיידע", כסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (התמים ח"ב ע׳ נו. היום יום ע׳ נז),

ביז וואנעט אז ווען ס׳איז געווען די שקו"ט צווישן דעם אלטן רבי׳ן מיט דעם בעש"ט׳ס אן אייניקל - האט דער אלטער רבי מדגיש געווען אז ער איז אן אייניקל פון דעם בעש"ט און דער בעש"ט איז זיין "זיידע <u>ברוחניות</u> (התמים שם. וראה לקו"ש שם ע׳ 1136 ואילך)].

ב. דער נאמען פון דעם אלטן רבי׳ן איז "שניאור זלמן". און לויט דעם וואס דער אלטער רבי איז מבאר אין שעהיוה"א (רפ"א) אז שמו אשר יקראו לו בלה"ק איז מהווה, מחי׳ און מקיים דעם ווענען מ׳רופט מיט דעם נאמען - איז פארשטאנדיק, אז אזוי איז אויך בנוגע צו זיין נאמען, אז אין דערויף ווערט ארויסגעגעבן ענינו פון דעם אלטן רבי׳ן.

והביאור בזה:

ס׳איז דאך ידוע דער ביאור וואס דער בעש"ט האט געזאגט אויף דעם נאמען "שניאור" - אז דאס איז מרמז אויף "שני אור", דער אור פון נגלה דתורה, און דער אור פון פנימיות התורה, תורת החסידות (חוברת י"ט כסלו ע׳ 9. לקו"ד ח"א פג, א).

און דער צווייטער נאמען, "זלמן", איז אותיות "לזמן" (ראה מכתב אדה"ז מי"ט כסלו תק"ס (נדפס בהתמים ח"ח ע׳ כד)) - וואס איינער פון די ביאורים בזה (לקו"ש שם ע׳ 41) איז, אז מ׳איז ממשיך דעם ענין פון "שני אור" אין "(ל)זמן" (און אין מקום), אין עולם, ביז אין עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו (תניא פל"ו).

ד.ה. אז אע"פ אז "(שני) <u>אור</u>" איז אן ענין וואס איז העכער פון וועלט, ובפרט אז ס׳רעדט זיך וועגן דעם "אור" פון <u>תורה</u>, וואס אפי׳ ווי תורה שטייט שוין אין אן אופן פון "אור" - באופן דהמשכה, איז זי אויך העכער פון וועלט, כמארז"ל (מדרש תהלים עה"פ צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. ובכ"מ) "אלפים שנה קדמה תורה לעולם", וכמבואר אין תורת החסידות (ראה סה"מ תש"ח ע׳ 272 ואילך. וש"נ) דער ענין פון "אלפים שנה כו׳" -

- איז -

- ב -

איז אבער ענינו פון דעם אלטן רבי'ן געווען - ממשיך זיין דעם ענין פון "שני אור" אין זמן ומקום, ביז אין עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ג. און ווי מ'זעט בכל פעולותיו, אז דער תכלית ומטרה שבזה איז געווען אז סוכ"ס זאל דאס אראפקומען במעשה <u>בפועל</u>,

און אז דאס זאל אנקומען ביז אין א פנה נדחת אין "מקום", און אין א פנה נדחת אין "זמן" - אין כמה דורות לאחריו, ביז אין דעם דרא דעקבתא דמשיחא - אז אין דעם חושך כפול ומכופל פון דרא דעקבתא דמשיחא, זאל דארטן בוקע זיין דער ענין פון "שני אור", דער אור פון נגלה דתורה און דער אור פון פנימיות התורה, ביז אין אן אופן אז דאס ווערט <u>איין</u> ווארט - "שניאור".

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז ענינו פון דעם אלטן רבי'ן איז געווען - פועל'ן אין זמן און מקום (אין <u>וועלט</u>) אז זיי זאלן שטיין אין דער דרגא פון "אור", ביז צו דער דרגא פון "שני אור".

ד. האמור לעיל (דער ביאור אין דעם נאמען פון דעם אלטן רבי'ן) איז פארבונדן מיט דעם ענין פון "טוב לשמים וטוב לבריות":

"שני אור", דער אור פון נגלה דתורה און דער אור פון פנימיות התורה, איז דער ענין פון "טוב לשמים"; און "לזמן" - דאס וואס מ'איז ממשיך דעם ענין פון "שני אור" אין זמן ומקום (אין וועלט) - איז דער ענין פון "טוב לבריות".

ובפרטיות יותר איז אין "שני אור" גופא אויך פאראן סיי דער ענין פון "טוב לשמים" און סיי דער ענין פון "טוב לבריות" - ווארום דער חילוק צווישן נגלה דתורה, "<u>גופי</u> תורה", מיט פנימיות התורה, "<u>נשמתא</u> דאורייתא" (ווי זיי זיינען בערך זל"ז) - איז ע"ד החילוק צווישן "טוב לשמים" (פנימיות התורה) מיט "טוב לבריות" (נגלה דתורה).

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז ענינו פון דעם אלטן רבי'ן איז געווען - סיי דער ענין פון "טוב לשמים" און סיי דער ענין פון "טוב לבריות".

און ווי מ'זעט דאס אויך אין די צעך "זכויות" פון דעם אלטן רבי'ן וואס חסידים האבן אויסגערעכנט (ראה לקו"ד ח"ד תשיח, ב) - אז צווישן זיי זיינען דא ענינים וואס זיינען "טוב לשמים", און ס'זיינען דא ענינים וואס זיינען "טוב לבריות".

און דער ענין (פון "טוב לשמים וטוב לבריות") איז

- בהדגשה -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

בהדגשה מיוחדת בשנה זו, וואָרום בש.ז. איז די קביעות פון יום ההילולא ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב (פירש"י בראשית א, ז), "טוב לשמים וטוב לבריות" (קידושין מ, א. וראה אוה"ת בראשית לג, ב. ועוד). וכמדובר בארוכה כמ"פ אין די התוועדויות במשך ש.ז. וועגן דעם ענין פון "טוב לשמים וטוב לבריות".

ה. כמדובר כמ"פ אז פון יעדער ענין דאַרף מען אַרויסנעמען דעם "בכן" און די הוראה בנוגע לפועל.

ווי מ'זעט דאָס אויך אין דעם ענין פון לימוד התורה – אַז נאָך די גאַנצע שקו"ט דאַרף מען אַרויסנעמען די מסקנא בנוגע להלכה במעשה בפועל.

וואָס דער ענין (אַרויסנעמען די מסקנא בנוגע להלכה למעשה) איז נוגע צו די שקו"ט גופא – וואָרום דאָס וואָס ער ווייסט אַז פון זיין שקו"ט וועט מען אַרויסנעמען אַ פס"ד בנוגע למעשה בפועל, פועל'ט אויף אים און העלפט אים אַרויס ער זאָל זיך מערער פאַרטיפן אין דעם ענין, און ער זאָל מכוון זיין די הלכה לאמיתתה (ראה המשך תרס"ו ע' תכ ואילך).

ועד"ז (און נאָכמער) איז בנוגע צו קיום המצוות [וואָס לימוד התורה איז דאָך אויך איינע פון די רמ"ח מ"ע, ואדרבה, זי איז איינע פון די גרעסטע מצוות (ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ב-ג)] – אַז דער עיקר איז קיום המצוה <u>בפועל</u>, און ווי דער אַלטער רבי איז מבאר אין תניא (פל"ח), אַז אפי' אויב ער האָט מכוון געווען כל הכוונות וואָס זיינען דאָ אין דער מצוה, ער האָט אָבער ניט מקיים געווען די מצוה <u>בפועל</u> – פעלט ביי אים דער גאַנצער ענין פון קיום המצוה.

[נאָר אין דערויף זיינען דאָ חילוקים:

אין מצוות מעשיות – איז דער ענין המעשה בפועל – כפשוטו; אין מצוות התלויות בדיבור – באַשטייט דער ענין המעשה בפועל אין "עקימת שפתיו (וואָס) הוי מעשה" (סנהדרין סה, א);

און אין מצוות התלויות במחשבה [ווי אהבת ה' און יראת ה', וואָס זיי זיינען דאָך כולל כל המצוות כולם, ווי דער אַלטער רבי איז מבאר אין תניא (פ"ד), אַז אהבה איז כולל כל רמ"ח מ"ע, און יראה איז כולל כל שס"ה מל"ת], וואָס דאָרטן איז דאָך לכאו' ניט שייך דער ענין המעשה, און אפי' ניט "עקימת שפתיו הוי מעשה" –

איז דאָך מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בכמה ממאמריו (סה"מ קונטרסים ח"ב רצ, ב ואילך. ועוד. וראה לקו"ש ח"א ע' 32 ואילך), אַז די אהוי"ר דאַרפן זיין אין אַן

- אופן -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

אופן אז ס'זאל זיין ניכר אין דעם בשר הלב (וואס משכן המדות (אהוי"ר) איז דאך אין לב), און דוקא ווען די אהוי"ר איז ניכר אין בשר הלב, דעמולט איז דער קיום המצוה בשלימותה.

און ווי מ'זעט בפועל אז אהוי"ר אמיתיים פועל'ן אויף בשר הלב כפשוטו, ואדרבה, דורך דערויף ווערט דער לב געזינטער - וויבאלד אז ער איז ממלא תפקידו צו זיין א דירה לו ית', וואס דאס ווערט אויפגעטאן דורך דעם וואס אהבת ה' און יראת ה' זיינען בלבו אין אן אופן אז דער לב ווערט א "דירה" דערצו, וואס דער ענין הדירה איז דאך, אז דארטן געפינט ער זיך בכל עצמותו (כמבואר ענין הדירה אין מאמרי רבותינו נשיאינו (אוה"ת בלק ע' תתקצז. המשך תרס"ו ס"ע ג. סה"מ תרע"ח ע' קצג)].

וואס דערפון איז דאך פארשטאנדיק, אז פון יעדער ענין דארף מען ארויסנעמען א הוראה בנוגע למעשה בפועל - ע"ד ווי דאס איז אין לימוד התורה וקיום המצוות.

ו. ובנוגע לעניננו:

די כוונה פון יעדער התוועדות [ועאכו"כ א התוועדות וואס איז פארבונדן מיט אן ענין וואס האט געטראפן מיט נשיא הדור (וואס דאס איז אויך פארבונדן מיט נשיא דורנו, ווארום ער איז דער "ממלא מקום" פון דעם נשיא הראשון, דער אלטער רבי, מייסד תורת חסידות חב"ד)] איז דאך, אז דאס זאל אראפקומען אין מעשה בפועל.

ובנוגע צו דער התוועדות פון כ"ד טבת, איז פארשטאנדיק, אז די ענינים וואס דארפן דערפון ארויסקומען בנוגע למעשה בפועל - זיינען די ענינים האמורים לעיל, בנוגע צו דעם נאמען פון בעל ההילולא:

"שני אור", דער אור פון נגלה דתורה און דער אור פון פנימיות התורה, ד.ה. אז ס'דארף צוקומען א הוספה אין לימוד התורה, סיי אין נגלה דתורה סיי אין פנימיות התורה,

און אז דאס זאל אראפקומען אין "(ל)זמן", ד.ה. אין מעשה בפועל (וואס מעשה בפועל איז דאך פארבונדן מיט זמן ומקום), וואס דאס איז דער ענין פון קיום המצוות, ביז צו קיום המצוות בהידור.

און כדי אז דער ענין פון לימוד התורה און קיום המצוות זאל זיין בשלימות - דארף מען האבן הקדמת עבודת התפלה, ווי דער אלטער רבי איז מבאר בכ"מ (לקו"ת ברכה צו, ב), ועד"ז לאחרי קיום התומ"צ דארף מען אויך אנקומען צו עבודת התפלה, ווארום דער ענין התפלה איז "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (ויצא כח, יב. וראה זח"א רסו, ב),

- וואס -

הנחת הת' בלתי מוגה

– ה –

וואס דורך אים זיינען די תומ"צ עולה למעלה (ראה ד"ה ואברהם זקן ש.ז. ס"ד ובהנסמן שם).

ז. ובכללות זיינען דאס די צוויי ענינים פון תורה און צדקה, ווארום דער ענין הצדקה נעמט דאך ארום און איז דער תוכן פון כל המצוות (ראה תניא פל"ז (מח, ב). אגה"ק סל"ב. תו"א וישב כט, ג).

וואס דאס איז פארבונדן מיט דעם ענין פון "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה" (ישעי' א, כז) – ווי דער אלטער רבי איז מבאר אין די דרושים (לקו"ת ר"פ דברים) עה"פ אז "במשפט" איז דער ענין התורה – וואס דאס זיינען די צוויי ענינים פון תורה און צדקה.

און דורך דעם וואס מ'איז מוסיף אין לימוד התורה ("במשפט") און אין צדקה – איז מען מקדים ומזרז און מ'ברענגט אראפ אין זמן ומקום פון עוה"ז התחתון דעם קיום היעוד "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה",

במהרה בימינו ממש, ע"י משיח צדקנו, יבא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.

* * *

ח. בנוגע צו א התוועדות אין א יום הילולא, איז דאך לכאו' דא די שקו"ט (ראה לקו"ש ח"ד ע' 343 בהערה) ווי אזוי ס'דארף זיין די הנהגה אין א יארצייט ויום הילולא –

געפינט מען אבער א הוראה ברורה פון דעם אלטן רבי'ן בנוגע צו יום ההילולא פון דעם מגיד – וואס דערפון איז אויך פארשטאנדיק בנוגע צו יום ההילולא שלו:

אייניקע פון די גרעסטע שמחות וואס זיינען געווען ביים אלטן רבי'ן, איז דאך דער ענין פון י"ט כסלו. ביז אז כ"ק מו"ח אדמו"ר רופט דאס אן בשם "חג החגים" (הקדמה לחוברת די"ט כסלו), ווי גערעדט אמאל (ראה לקו"ש ח"ה ע' 436) דעם ביאור בזה.

וואס דער ענין פון י"ט כסלו איז דאך נוגע (ניט נאר צום אלטן רבי'ן אליין, וויבאלד אז בדידי' הוה עובדא, נאר) צו אלע אידן עד סוף כל הדורות, און ס'איז נוגע צו כללות התורה ומצוותי',

ווארום דורך דער גאולה פון י"ט כסלו, האט זיך אויפגעטאן דער ענין פון "יפוצו מעינותיך חוצה" (ראה סה"ש תו"ש ע' 112), און דורך דערויף ווערט דער קאתי מר דא מלכא משיחא (אגה"ק דהבעש"ט הידועה – נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. ובכ"מ).

– וואס –

הנחת הת' בלתי מוגה

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז דער ענין פון י"ט כסלו איז אן ענין הכי כללי, וואס איז נוגע אין גאנץ סדר השתלשלות, ביז אז ס'איז נוגע אפי' צו אוה"ע, ווארום בביאת משיח צדקנו (וואס דאס ווערט דורך "יפוצו מעינותיך חוצה" - דער ענין פון י"ט כסלו) וועט זיין דער אויפטו פון "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד" (צפני' ג, ט).

איז בשעת דער אלטער רבי שרייבט במכתבו (נדפס בהיום יום ע' ד) וועגן די גאולה פון י"ט כסלו - שרייבט ער אז דאס איז געווען ב"יום י"ט כסלו, יום ג' שהוכפל בו כי טוב, <u>יום הילולא רבא של רבינו הקדוש נ"ע</u>".

וואס לכאו', דער ענין פון א יום הילולא דארף דאך ארויסרופן א תנועה הפכית (ניט קיין תנועה של שמחה) - זעט מען דאך אז ס'זיינען דא מענטשן וואס זייער יום הילולא איז פארבונדן מיט אן ענין של שמחה (ביז אז ס'ווערט "חג החגים") - ווי דער אלטער רבי האט אפגע'פסק'נט בנוגע צום יום ההילולא פון רבו, אז דער ענין הגאולה פון י"ט כסלו איז פארבונדן מיט דעם "יום הילולא <u>רבא</u>" פון דעם מגיד, ד.ה. אז דאס איז אן ענין של שמחה.

און וויבאלד אז דער אלטער רבי האט אפגע'פסק'נט בנוגע צום יום ההילולא פון דעם מגיד אז דאס איז אן ענין של שמחה, איז דער פסק אויך בנוגע צו יום ההילולא שלו (פון דעם אלטן רבי'ן).

וואס דאס איז ע"ד תורת הבעש"ט (לקו"ש ח"ד ע' 1207. וש"נ) אויף די משנה (אבות פ"ג מט"ז) "נפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו" - אז מ'פרעגט ביי אים זיין מיינונג בנוגע צו א צווייטן, און בשעת ער פסק'נט בנוגע צו דעם צווייטן (וואס דאס איז "מדעתו"), גיט ער ארויס דעם זעלבן פסק אויך בנוגע צו זיך אליין, אע"פ אז ווען ער האט דאס געזאגט בנוגע צום צווייטן האט ער ניט געוואוסט אז דערמיט פסק'נט ער אפ אויך בנוגע צו זיך ("שלא מדעתו").

ועד"ז איז אויך בנדו"ד: וויבאלד אז דער אלטער רבי האט אפגע'פסק'נט בנוגע צו יום ההילולא פון דעם מגיד אז דאס איז אן ענין של שמחה, האט ער דערמיט ארויסגעגעבן א פסק אויך בנוגע ליום ההילולא שלו.

ט. און דערפון איז פארשטאנדיק בנוגע צו דעם "יום הילולא <u>רבא</u>" פון דעם אלטן רבי'ן - אז דאס איז ע"ד ווי די הילולא פון דעם מגיד בי"ט כסלו.

ד.ה. אז אזוי ווי י"ט כסלו איז פארבונדן מיט דעם ענין פון "יפוצו מעינותיך חוצה", איז עד"ז כ"ד טבת אויך פארבונדן מיט דעם ענין פון "יפוצו מעינותיך חוצה".

- און -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

און צוזאמען דערמיט ווערט דאס א "הילולא רבא" כפשוטו – א שמחה גדולה ביותר, וואס א שמחה גדולה ביותר איז פארבונדן מיט "הילולא" (חתונה) דוקא, כמבואר בארוכה אין המשך שמח תשמח תרנ"ז (ע' 49 ואילך).

וואס דאס נעמט ארויס מלכתחלה די שאלה הנ"ל (ס"ח) וועגן א התוועדות אין יום ההילולא. ובפרט ווען כ"ד טבת קומט אויס ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב – אזוי ווי די קביעות פון י"ט כסלו בפעם הראשונה, אז ס'איז אויך געווען ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב.

ובפרט ע"פ המבואר אין דעם בריוו פון דעם טאטן (לקוטי לוי"צ אגרות ע' רמט. רנד) די רמזים אין דעם וואס די "הילולא רבא" פון דעם אלטן רבי'ן איז געווען אין חודש טבת, און בכ"ד טבת – וואס דערפון איז נאכמער פארשטאנדיק ווי אזוי דאס איז אן ענין של שמחה.

י. והמעשה הוא העיקר (אבות פ"א מי"ז) – מוסיף זיין ביתר שאת ויתר עז אין דעם ענין המעשה בפועל, סיי אין לימוד נגלה דתורה, און סיי אין לימוד פנימיות התורה, און סיי אין קיום המצוות,

און טאן דאס אין אן אופן פון "יפוצו מעינותיך חוצה" – ווי געוועדט אמאל אז ס'שטייט "מעינותיך", לשון רבים, דערפאר וואס ס'איז דא דער "מעין" ווי דאס איז אין נגלה דתורה, און ס'איז דא דער "מעין" ווי דאס איז אין פנימיות התורה, און ס'איז דא דער "מעין" ווי דאס איז אין קיום המצוות,

וואס דער ענין פון א "מעיין" איז דאך, אז ער איז פארבונדן מיטן מקור, וואס דערפאר איז א "מעיין" מטהר בכל שהוא (מקוואות פ"א מ"ז), ביז אז ער איז מטהר פון אלע ענינים, אפי' פון אן ענין וואס איז פארבונדן מיטן אבי אבות פון היפך הטהרה (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1119 ואילך, ובהערות שם).

און די דריי ענינים הנ"ל (נגלה דתורה, פנימיות התורה, און מעשה המצוות) דארפן זיין אין אן אופן פון "יפוצו מעינותיך חוצה", כמדובר כמ"פ (ראה לקו"ש שם. ח"ה ע' 443. ועוד) דער דיוק בזה, אז ס'דארף זיין אין אן אופן פון "יפוצו", און אין "חוצה".

און טאן דאס בשמחה רבה כפשוטה, וויבאלד אז דאס איז א יום הילולא רבא – וואס די שמחה גופא וועט נאכמער מוסיף זיין אין דעם ענין פון "יפוצו מעינותיך חוצה".

און דורך דעם וועט מען ממהר זיין דעם "אחישנה" אין

- דעם -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

דעם "אחישנה" גופא (ראה סנהדרין צח, א), וקאתי מר דא מלכא משיחא, ובעגלא דידן.

* * *

יא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה הבאים ישרש יעקב.

* * *

יב. מ'האט גערעדט פריער (בהמאמר) אז דער תכלית הכוונה אין דער ירידה למצרים, "הבאים מצרימה" (ויגש מו, ח. שמות א, א), איז געווען כדי אז דורך דערויף זאל מען צוקומען צום עילוי פון מ"ת.

וואס דאס איז פארבונדן מיט פרשת השבוע, פ' שמות (כנ"ל (בהמאמר) השייכות לש"פ שמות), ווארום אין פ' שמות (ג, יב) שטייט: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", וואס דאס איז דאך דער ענין פון מ"ת (ראה תיב"ע ופירש"י עה"פ).

ועד"ז איז דאס אויך פארבונדן מיט פ' וארא (וואס יום ההילולא איז חל ביום ג' שהוכפל בו כי טוב פ' וארא)

וואס אין פ' וארא רעדט זיך שוין וועגן דעם ענין הגאולה (ניט נאר בתור הבטחה, נאר ווי דער ענין הגאולה שטייט) בגלוי - אז נאך דייענדיק אין מצרים, אין א מעמד ומצב וואס פרעה איז געווען א מושל בכיפה (ראה מכילתא עה"פ בשלח יד, ה. זח"ב ו, א), איז שוין דעמולט געווען דער "והפליתי" (וארא ח, יח), די הפרשה והבדלה (פירש"י עה"פ) צווישן אידן מיט אוה"ע בנוגע צו די עשר מכות (וואס וועגן רובם ווערט דערציילט אין פ' וארא) -

ווארום בתחלת פ' וארא שטייט: "וארא אל אברהם גו' ושמי הוי' לא נודעתי להם", און דערנאך איז ער ממשיך: "לכן אמור לבנ"י אני הוי'", אז דער אויבערשטער וועט נתגלה ווערן צו אידן בשם הוי' - וואס דער גילוי פון שם הוי' צו אידן האט זיך אויפגעטאן במ"ת, ווי דער בעל הגאולה איז מבאר אין די דרושים אויף פ' וארא (תו"א וארא נו, ג).

יג. און דאס (דער עילוי פון מ"ת וואס צוליב דערויף איז געווען די ירידה אין מצרים) איז פארבונדן מיט פנימיות התורה (וואס נתגלתה בתורת החסידות, ביז אז אין אופן פון "יתפרנסון" (תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש ח"ד ע' 206) - דורך דעם בעל ההילולא), והביאור בזה:

דער אלטער רבי איז מבאר אין תו"א (ר"פ שמות) אז די ירידה למצרים איז געווען צוליב די עלי' וואס וועט קומען לאחר"ז - דער עילוי פון מ"ת. און ער איז מבאר דארטן אז

- ס'זיינען -

הנחת הת' בלתי מוגה

ס'זיינען דא ב' עליות: דער עילוי פון מ"ת פון נגלה דתורה, און דער עילוי פון מ"ת פון פנימיות התורה.

וואס דאס איז פארבונדן עם המבואר לעיל (ס"ב), אז דער נאמען "שניאור" איז מרמז אויף "שני אור", דער אור פון נגלה דתורה, און דער אור פון פנימיות התורה, ביז אז די צוויי ענינים (נגלה דתורה און פנימיות התורה) שטייען צוזאמען אין איין ווארט – "שניאור".

וואס דערפאר איז דאך דער דין (ראה ב"ש שמות אנשים אות ש' בסופו) אז דער נאמען "שניאור" דארף געשריבן ווערן (ווי עס דארף געשריבן ווערן ע"פ תורה) אלס א תיבה אחת, אן א הפסק וואס מ'מאכט בין תיבה לתיבה – וויבאלד אז דאס ווערט איין זאך.

וואס דערפון איז אויך פארשטאנדיק בנוגע צו דעם ענין פון "שני אור", דער אור פון נגלה דתורה און דער אור פון פנימיות התורה – אז ביידע דארפן ווערן איין זאך.

וכמובן אויך דערפון וואס שטייט אין זהר (ח"ג קנב, א) אז נגלה דתורה איז "גופי תורה", און פנימיות התורה איז "נשמתא דאורייתא" – וואס גוף און נשמה ווערן דאך נתאחד און זיי ווערן איין זאך,

ווארום שלימות הנשמה איז ווען זי איז ממלא תפקידה אלס א נשמה בגוף, און שלימות הגוף איז ווען ער איז חי פון דער נשמה. און ס'איז ניט אין אן אופן אז דער גוף מיט חיות (נשמה) איז צוויי באזונדערע זאכן, נאר אין יעדער נקודה פון דעם גוף איז דא חיות הנשמה, און די נשמה איז זיך מתאחד און ווערט איין זאך מיטן גוף.

יד. כאמור לעיל אז ס'דארף זיין סיי דער ענין פון נגלה דתורה און סיי דער ענין פון פנימיות התורה – זעט מען דאס בנוגע צום בעל ההילולא, אז נוסף לזה וואס דורך אים איז געווען דער גילוי פון פנימיות התורה, האט ער אויך געשריבן דעם שו"ע, נגלה דתורה, ביז אז דאס (כתיבת השו"ע) איז א איינער פון די עשר זכויות פון דעם אלטן רבי'ן.

און וויבאלד אז דער ערשטער ענין וואס דער אלטער רבי האט אפגעדרוקט אין נגלה דתורה איז געווען הלכות ת"ת און אויך ברכת הנהנין (לוח ברכת הנהנין, אדער סדר ברכת הנהנין – כידוע אז ס'איז געווען דער שינוי אין דעם נאמען דורך דעם אלטן רבי'ן אליין).

– מסדר זיין דעם שו"ע האט ער אנגעהויבן א סאך פריער, און הלכות ציצית און הלכות פסח האט ער מסיים געווען נאך זייענדיק ביים מגיד, ווי בני הגאון המחבר שרייבן בהקדמתם

– צום –

הנחת הת' בלתי מוגה

- י -

צום שו"ע; אבער די ערשטע זאך וואס ער האט אפגעדרוקט, איז געווען הלכות ת"ת] -

וועט מען מבאר זיין אן ענין אין הל' ת"ה [און אויך אן ענין אין התחלת השו"ע (לקמן סי"ז)].

אין הל' ת"ה הויבט אן דער אלטער רבי: "אע"פ שהקטן פטור מכל המצות, וגם אביו איננו חייב לחנכו במצוות מן התורה אלא מד"ס, אבל תלמוד תורה מ"ע מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה".

וואס לכאו' איז ניט פארשטאנדיק: פארוואס הויבט אן דער אלטער רבי מיטן חיוב פון ת"ת בנוגע צו א קטן, צום אלעם ערשטן דארף מען מבאר זיין דעם חיוב פון ת"ת ביי א גדול, און ערשט דערנאך קען מען זאגן אז דער חיוב פון ת"ת איז דא אויך ביי א קטן, איז פארוואס הויבט אן דער אלטער רבי מיטן חיוב פון ת"ת בנוגע צו א קטן?

איז דער ביאור אין דעם: בפשטות איז דער מקור פון חיוב לימוד התורה - דערפון וואס מ'זאגט אין ק"ש (פעמיים בכל יום) "ודברת בם" (ואתחנן ו, ז), וואס "בדברי תורה הכתוב מדבר" (ראה יומא יט, ב ובפירש"י ד"ה בם. פירש"י ואתחנן שם).

און וויבאלד אז פריער שטייט "ושננתם לבניך" און ערשט דערנאך שטייט "ודברת בם" - דערפאר הויבט ער אן הל' ת"ת מיטן חיוב וואס איז דא על האב ללמד תורה את בנו הקטן.

טו. אין דערויף איז אויך דא א רמז - אז כללות לימוד התורה בעוה"ז לגבי לימוד התורה וואס וועט זיין בביאת משיח צדקנו, איז אזוי ווי דער לימוד פון א קטן:

ס'איז דאך ידוע מארז"ל (קה"ר פי"א, ח) "התורה שאדם למד בעוה"ז הבל הוא לפני תורתו של משיח", ד.ה. אז דאס איז שלא בערך צום לימוד התורה וואס וועט זיין בביאת משיח צדקנו.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק אז דער לימוד התורה בעוה"ז איז ע"ד לימוד התורה פון א קטן, וואס ענינו איז דער ענין החינוך, כדי אז ווען ער וועט ווערן א גדול זאל ביי אים זיין דער לימוד התורה כדבעי; איז עד"ז פארשטאנדיק בנוגע צו לימוד התורה בעוה"ז, אז דאס איז אן ענין של חינוך לגבי עיקר לימוד התורה וואס וועט זיין לע"ל.

ביז אז מ'זאגט דאס אפי' לגבי קיום המצוות - אז דער קיום המצוות בזמן הגלות, איז מערניט ווי א ציון וסימן (ראה פירש"י עה"פ עקב יא, יז. רמב"ן עה"פ אחרי יח, כה), כמ"ש (ירמי' לא, כא) "הציבי לך ציונים", ד.ה. אז דאס איז אן ענין של חינוך כדי מ'זאל וויסן ווי אזוי צו מקיים זיין

- "מצוות -

הנחת הת' בלתי מוגה

*) ועפ"ז ס"ה צ"ל הרמז (זע"צ) והוצאתי' דס' התניא [illegible] [illegible] דמה הלימוד [illegible] [illegible] העיר אשר [illegible] [illegible]

"מצוות רצונך" לע"ל (ראה המשך וככה תרל"ז פי"ז).

וואס דערפון איז אויך פארשטאנדיק בנוגע צו כללות לימוד התורה בעוה"ז - אז דאס איז אן ענין של חינוך צום לימוד התורה דלע"ל.

און ע"ד ווי דער אלטער רבי איז מבאר אין לקו"ת (בהר מ, ב. ועוד), אז כדי ס׳זאל זיין דער לימוד התורה אין ג"ע, דארף מען האבן דעם "תלמודו בידו" (פסחים נ, א. וש"נ), דער לימוד התורה וואס ער האט געלערנט בעוה"ז זייענדיק א נשמה בגוף,

עד"ז איז פארשטאנדיק בנוגע צו כללות לימוד התורה שבעוה"ז, אז כדי מ׳זאל זוכה זיין צום לימוד התורה וואס וועט זיין לע"ל, תורתו של משיח, דארף מען האבן דעם לימוד התורה בעוה"ז.

וואס אין דערויף (וואס מ׳זאגט אז דער לימוד התורה שבעוה"ז איז ע"ד לימוד התורה פון א קטן) איז אויך דא דער רמז, אז אידן ווערן אנגערופן בשם "קטן", ווי ס׳שטייט (עמוס ז, ב-ה) "מי יקום יעקב כי <u>קטן</u> הוא" [און אידן זיינען "<u>המעט</u> מכל העמים" (ואתחנן ז, ז)], וכמובן אויך פון סוגית הגמרא אין חולין (ס, ב) די מעלה פון א "קטן".

און ווי ס׳שטייט (הושע יא, א) "כי <u>נער</u> ישראל ואוהבהו" - אז מצד דערויף וואס אידן זיינען אין דער דרגא פון "נער" (קטן), דערפאר איז "ואוהבהו".

טז. און וויבאלד אז "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל" (תהלים קמז, יט. וראה שמו"ר פ"ל, ט) - איז דא דער ענין וואס אבינו שבשמים איז מחוייב ללמד תורה את בנו הקטן, וואס בערך הקב"ה זיינען דאך אלע קטנים,

און דער חינוך איז אין אן אופן אז "זה הקטן גדול יהי׳" - ביז אז דוקא ער וועט קענען מברר זיין א ספק בתורה, כמבואר אין אגה"ק (סכ"ו (קמד, ב ואילך)) אז בירור הספיקות שבתורה קען זיך אויפטאן דוקא דורך א נשמה בגוף, ובפשטות - אז תורה "לא בשמים היא" (נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב), נאר מ׳דארף פסק׳נן ווי דער פס"ד פון ב"ד דא למטה, ביז אז דער אויבערשטער אליין זאגט "נצחוני בני נצחוני" (ב"מ שם).

וואס דאס ווערט דורך דעם וואס דער אויבערשטער איז זיי מחנך - אז ער גיט זיי דעם ענין פון הבנה והשגה אין תורה, "יהב חכמתא לחכימין" (דניאל ב, כא),

[אנהויבנדיק פון מעמד הר סיני, כמובן פון מדרז"ל (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה ובמפרשים שם. תוד"ה פורענות - שבת קטז, א. ועוד) אז בשעת מ"ת זיינען אידן געשטאנען אין א

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

מעמד ומצב פון א תינוק וואס געפינט זיך אין בית-הספר און דער מלמד לערנט מיט אים תורה,

ביז אז ער ווערט א גדול אין לימוד התורה, ביז אין אן אופן אז דער אויבערשטער זאגט אויף אים "נצחוני בני נצחוני".

יז. אין התחלת השו"ע אין מהדורא תניינא - משא"כ אין מהדו"ק, וואס דארטן זאגט ער נאר "יתגבר כארי לעמוד בבוקר כו׳", אזוי ווי אין דעם שו"ע פון ב"י הויבט אן דער אלטער רבי: "יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים" (אבות פ"ה מ"כ).

איז דאך ידוע די שאלה: צוליב וואס ברענגט דער אלטער רבי דעם נאמען פון בעל המאמר "יהודה בן תימא"?

אויפן טור (וואס ער ברענגט אויך די משנה צוזאמען מיטן נאמען פון בעל המאמר) איז דאס ניט קיין קושיא, ווארום דרכו איז צו ברענגען מאמרי רז"ל (און אפי׳ פוסקים) בשם אומרם, משא"כ בנוגע צום אלטן רבי׳ן, איז אפי׳ ווען ער ברענגט אראפ א מארז"ל (ובארוכה לגבי ווי דאס שטייט אין טור) - דערמאנט ער ניט דעם נאמען פון בעל המאמר.

איז ידוע דער ביאור בזה (ראה גם שיחת יו"ד כסלו תשל"ז סי"ח), אז דאס איז דערפאר וואס אלס הקדמה צו לימוד התורה דארף זיין דער ענין פון "יהודה בן תימא". והביאור בזה:

"יהודה" איז מלשון הודאה (תו"א ר"פ ויחי), ווארום דער נאמען "יהודה" איז ע"ש "הפעם <u>אודה</u> את הוי׳" (ויצא כט, לה). און אלס הקדמה צום שו"ע (לימוד התורה) זאגט מען אז ס׳דארף זיין דער ענין ההודאה והביטול (ראה שבת ל, ב).

וואס אע"פ אז לימוד התורה דארף זיין בהבנה והשגה דוקא ביז אז אין תושבע"פ <u>מוז</u> זיין דער ענין פון הבנה והשגה, און אן דעריף איז ער ניט יוצא י"ח מצות ת"ת (ראה הל׳ ת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ג. ושי"נ), און דער ענין פון הבנה והשגה איז היפך הענין פון הודאה - קען ער דאך טענה׳ן אז פריער דארף זיין דער ענין פון "נשמע", הבנה והשגה, און ערשט דערנאך וועט זיין דער ענין פון "נעשה",

אויף דעריף זאגט מען, אז דער יסוד פון גאנץ שו"ע איז "יהודה" - דער ענין פון הודאה וביטול, ד.ה. אז ס׳דארף זיין הקדמת נעשה לנשמע.

ער הויבט אן מיט דעם ענין פון הודאה - און דערנאך, וויבאלד אז דער אויבערשטער וויל אז נאך דעם "נעשה" זאל זיין דער "נשמע", אז ס׳זאל אויך זיין דער ענין פון הבנה והשגה אין תורה - הויבט ער אן לערנען תורה אין אן אופן פון הבנה והשגה, ביז אין אן אופן פון יגיעה.

- יח. -

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

יח. דאס איז אבער נאך אלץ ניט גענוג, ווארום דער ענין ההודאה איז דאך נאר בתחלת הלימוד, און דערנאך איז ער זיך עוסק אין לימוד התורה בהבנה והשגה - קען ער דאך טראכטן אז "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (עקב ח, יז), אז וויבאלד ער האט א גוטע קאפ און א גוטע הבנה והשגה, דערפאר קען ער זיך אוועקשטעלן אין אן אופן אז דער אויבערשטער זאגט אויף אים "נצחוני בני נצחוני",

אויף דערויף קומט די באווארעניש אז ס׳דארף זיין "בן תימא". והביאור בזה:

בשעת מ׳זאגט "בן תימא" איז דער פירוש בזה אז ענינו איז "תימא". ע"ד ווי דער פירוש פון "בן חורין", אז ער שטייט אין אן אופן פון "חורין".

ובענינינו: דאס וואס ער לערנט תורה איז דאס מערניט ווי אין אן אופן פון "בן תימא" - ער זאגט נאך דעם אויבערשטן (ראה תו"א יתרו סז, ב. ובכ"מ). ע"ד ווי ס׳שטייט "ופי (איז נאר) יגיד תהלתך" (ראה סה"מ תרכ"ז ע׳ תלו ואילך. ובכ"מ). און ווי דער מגיד האט געזאגט צום ב"י (בעל השו"ע) "אני המשנה המדברת בפיך" (מגיד משרים ר"פ ויקרא. ובכ"מ).

ער מוז טאקע זאגן, ווארום לימוד התורה מוז זיין בדיבור דוקא, כמארז"ל (עירובין נד, א) עה"פ (משלי ד, כב) "חיים הם למוצאיהם", "א"ת למוצאיהם, אלא למוציאיהם בפה" - ער דארף אבער וויסן אז דאס איז "בן תימא", דאס זאגט זיך ביי אים מצד דערויף וואס ער האט דעם "נפש השנית בישראל" וואס זי איז "חלק אלקה ממעל ממש" (תניא רפ"ב), במילא וויל ער מקיים זיין רצון הבורא, און וויבאלד אז רצון הבורא איז אז לימוד התורה זאל אראפקומען בהבנה והשגה, ביז צום שכל פון נה"ב, הארעוועט ער און לייגט אריין זיין שכל אין תורה, און דעמולט האט ער די הבטחה אז וועט ס׳וועט זיין "יגעתי", וועט זיין "מצאתי" (מגילה ו, ב).

וואס דאס איז די הקדמה כללית צום שו"ע (דער ענין פון לימוד התורה) - אז ס׳דארף זיין דער ענין פון "יהודה בן תימא", און דעמולט איז דער לימוד התורה כדבעי,

און דעמולט איז דער לימוד מביא לידי מעשה - קיום המצוות, וואס כדי אז קיום המצוות זאל זיין כדבעי, דארף ער שטיין אין א מעמד ומצב פון "עז כנמר כו׳" ביז "גבור כארי".

יט. אין דערויף איז דא נאך א דיוק:

לכאו׳ איז ניט פארשטאנדיק: צוליב וואס דארף מען ברענגען א דוגמא פון א "נמר" (ועד"ז די איבעריקע דוגמאות, נשר, צבי און ארי׳), מ׳האט דאך געקענט זאגן אז מ׳דארף

- זיין -

הנחת הת׳ בלתי מוגה

זיין אן "עז" - צוליב וואס דארף מען זאגן "הוי עז <u>כנמר</u>"?

נאכמער: דאס וואס מ׳דארף האבן דעם ענין העזות איז דאך נאר בנוגע צו ענינים פון עבודת ה׳ - "שלא להתבייש מפני בני אדם המלעיגים", און ווי דער אלטער רבי באווארענט (מהדו"ק ס"א ס"ג) "שלא יקנה קנין בנפשו להיות עז פנים אפי׳ שלא במקום עבודתו ית׳" - האט דאך דאס קיין שייכות ניט צו די עזות פון א "נמר", איז צוליב וואס דארף מען זאגן "הוי עז <u>כנמר</u>"?

ובפרט אז ס׳קען גאר זיין אז דער מלמד האט קיינמאל ניט געזעהן קיין "נמר", במילא קען ער זיך ניט פארשטעלן די עזות פון א נמר. עאכו"כ אין אמאליקע שטעטלעך וואס די משנה (נדרים פא, א) זאגט דאך "הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה", ווייס איך ניט צי איין מלמד פון צען האט אמאל געזעהן א נמר בפועל.

ער האט געוואוסט אז א נמר האט חברבורות, דערפון וואס ישעי׳ הנביא זאגט "ונמר חברבורותיו" (ירמי׳ יג, כג), און אלע איבעריקע פרטים וועגן א "נמר", ווייסט ער ניט.

און דאס וואס ער ווייסט אז א "נמר" איז אן "עז" - ווייסט ער דאס דערפון וואס די משנה זאגט אים "הוי עז כנמר" (ווארום ווען א "נמר" וואלט ניט געווען קיין "עז", וואלט די משנה ניט געזאגט "הוי עז <u>כנמר</u>").

כ. והביאור בזה:

דאס וואס מ׳זאגט "הוי עז <u>כנמר</u> כו׳", איז בדוגמא צו דעם וואס די גמ׳ (עירובין ק, ב) זאגט עה"פ (איוב לה, יא) "מלפנו מבהמות הארץ ומעוף השמים יחכמנו", אז מ׳לערנט זיך געוויסע זאכן פון "בהמות הארץ" און "עוף השמים". און ווי די גמ׳ איז ממשיך: "אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול וגזל מנמלה כו׳".

טייטשט אפ רש"י (עירובין שם ד"ה מבהמות): "שנתן בהם חכמה להורות לנו", אז דער אויבערשטער האט געגעבן חכמה צו די בהמות, כדי אז אידן זאלן זיך לערנען פון זיי.

וואס לכאו׳ איז דאך דאס א דבר פלא: אידן זיינען דאך "בנים אתם לה׳ אלקיכם" (ראה יד, א), און צוליב אידן איז באשאפן געווארן די גאנצע וועלט, כולל אויך די אלע חיות ובהמות, נמר, חתול און נמלה וכו׳, זיינען זיי אלע באשאפן געווארן "בשביל ישראל שנקראו ראשית" (פירש"י ר"פ בראשית);

און אעפ"כ זאגט מען, אז בשעת דער אויבערשטער וויל לערנען אידן אן ענין של חכמה, איז "מלפנו מבהמות הארץ": ער באשאפט א חתול און א נמלה וכו׳, און גיט אריין אין

- זיי -

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

זיי חכמה, און אידן דארפן זיך לערנען פון זיי!

וואס דאס איז מתאים מיט תורת הבעש"ט הידועה (היום יום ע׳ נב. כש"ט הוספות אות קכז ואילך) אז פון יעדער ענין וואס א איד זעט אין וועלט, דארף ער דערפון ארויסנעמען א הוראה אין עבודת ה׳.

און דאס איז אויך וואס מ׳זאגט "הוי עז <u>כנמר</u>" - אז מ׳זאל וויסן אז פון א "נמר" דארף מען אויך אפלערנען א הוראה אין עבודת ה׳.

בשעת ער גייט ארויס אין וועלט, און דערזעט א נמר מיט זיינע תכונות וכו׳ - קען ער לכאו׳ טראכטן ביי זיך: וואס קען מען אפלערנען דערפון אין עבודת ה׳?! פון <u>א</u> "נמר" דארף מען אנטלויפן, ווארום דאס איז א דבר המזיק [ובפרט לויט ווי די משנה (ב"ק טו, ב) זאגט אז א "נמר" איז פון די חיות וואס האבן א דין בפ"ע], אבער וואס קען מען דערפון אפלערנען אין עבודת ה׳?!

זאגט רש"י צו א בן חמש למקרא, אז ער זאל וויסן זיין אז "בראשית" איז "בשביל ישראל שנקראו ראשית", די גאנצע וועלט, שמים וארץ וכל צבאם, זיינען באשאפן געווארן "בשביל ישראל שנקראו ראשית", און "בשביל התורה שנקראת ראשית".

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז פון יעדער ענין וואס איז דא אין וועלט דארף מען אפלערנען א הוראה אין עבודת ה׳, ווארום דאס איז באשאפן געווארן "בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית".

ד.ה. אז א איד דארף אפלערנען א הוראה פון עניני העולם כפי הוראת התורה: בשעת ער דערזעט א "נמר", וואס א נמר איז דאך א מזיק וטורף - זאגט אים <u>תורה</u> אז ניט דאס דארף ער אפלערנען פון דעם נמר, ער דארף אפלערנען פון אים דעם ענין העזות, "הוי עז כנמר" אין ענינים פון עבודת ה׳.

און מ׳קען ניט פרעגן קיין קושיא: היתכן אז מ׳זאל זאגן א איד אז ער דארף זיך אפלערנען פון א חי׳ וואס איז בטבעה א מזיק, און איז א חי׳ בלתי טהורה - אזוי ווי א "נמר", ועד"ז די איבעריקע זאכן וואס ער רעכנט אויס, נשר און ארי׳

[מ׳דערמאנט אויך "צבי", וואס צבי איז א חי׳ טהורה, ביז אז ווען מ׳שרייבט א ס"ת אויף עור פון א צבי, איז דאס א גאנצער יחוס וכו׳, ווי מ׳געפינט אין דעם ענין פון "גדולים מעשי חייא" (ב"מ פה, ב), אז דאס איז געווען פארבונדן מיט פאנגען א <u>צבי</u>, און שרייבן אויף זיין עור חמשה חומשי תורה וכו׳ - אבער אלע איבעריקע זאכן וואס מ׳רעכנט אויס (ועד"ז וואס די גמרא זאגט "צניעות מ<u>חתול</u>

- וגזל -

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

וגזל מנמלה"), זיינען ענינים בלתי טהורים,

איז היתכן אז מ'זאל זאגן א אידן אז ער דארף זיך אפלערנען פון חיות טורפות און בלתי טהורות?!

ע"פ חסידות וואלט מען געקענט מבאר זיין אז דאס גופא וואס די חיות זיינען בלתי טהורות, באווייזט דאס אז זייער שורש איז גבוה ביותר, וואס דערפאר זיינען זיי אראפגעפאלן למטה ביותר (ראה לקו"ת אמור לד, ג. ובכ"מ); אבער דא רעדט זיך דאך וועגן שו"ע, וואס דער שו"ע פסק'נט אז א "נמר" איז א חי' טמאה, און אז מ'זאגט "הוי עז כנמר", מיינט מען א "נמר" כפשוטו, אין עוה"ז, א חי' טמאה, וואס ער איז אן "עז" - איז לכאו', היתכן מ'זאל זאגן א אידן ער זאל זיך אפלערנען פון א חי' טמאה?!

איז דאס מלכתחלה קיין קושיא ניט, ווארום כאמור לעיל אז יעדער זאך וואס איז באשאפן געווארן אין וועלט, איז תכליתה כדי אז א איד זאל זיך אפלערנען דערפון אין עבודת ה', ובמילא איז ניט שייך צו זאגן אז פון דעם ענין וויל ער אפלערנען א הוראה אין עבודת ה', און פון א צווייטן ענין וויל ער ניט אפלערנען א הוראה אין עבודת ה' (וויבאלד אז דאס איז א חי' בלתי טהורה), ווארום פון יעדער ענין וואס איז דא אין וועלט, דארף א איד אפלערנען א הוראה אין עבודת ה', כמארז"ל (סנהדרין לז, סע"א) "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם" - כדי ער זאל דערפון אפלערנען א הוראה אין עבודת ה'.

כא. אין דערויף קומט צו נאך אן ענין:

די גמ' (ביצה כה, ב) זאגט: "ג' עזין הם, ישראל באומות כו'". וואס דא רעדט זיך וועגן דעם ענין העזות כפשוטו, ניט וועגן דעם ענין העזות אין עבודת ה', ווארום דער ענין העזות אין עבודת ה' איז ניט שייך ביי אוה"ע ביי זיי איז שייך נאר די שבע מצוות בני נח, איז וויבאלד אז מ'זאגט אז ישראל זיינען עזין שבאומות - מוז מען זאגן אז ס'רעדט זיך וועגן דעם ענין העזות כפשוטו.

און דערפון איז פארשטאנדיק, אז א איד מוז אויסנוצן דעם ענין העזות (וואס ער האט בטבעו) אין עבודת ה', ווארום אויב ער וועט דאס ניט אויסנוצן אין עבודת ה', וועט דער ענין העזות שבטבעו דאס וואס ישראל זיינען עזין שבאומות ארויסשפארן אין א כיוון בלתי רצוי.

וכידוע וואס די גמ' (שבת קנו, א) זאגט: "האי מאן דבמאדים (דער וואס איז געבוירן אין מזל "מאדים") יהי גבר אשיד דמא כו' אי גנבא ("ליסטים ההורג נפשות" (פירש"י)) אי טבחא אי מוהלא".

- ד.ה. -

הנחת הת' בלתי מוגה

ד.ה. אז וויבאלד ער איז געבארן געווארן אין מזל "מאדים", וואס דאס איז פארבונדן מיט "דם" - האט ער די ברירה צו זיין א שוחט (ע"פ שו"ע), וואס דאס איז דאך אן עבודה הכי נעלית, ווארום "אין ושחט אלא ומשך" (חולין ל, ב) - דורך דערויף איז ער מכשיר <u>ומעלה</u> די בהמה וכו׳; און אויב ניט, קען ער ווערן פונקט דער היפך דערפון - א שופך דמים רח"ל (ווארום ער האט בטבעו דעם ענין פון "דם" כו׳, איז אויב ער נוצט דאס ניט אויס אין קדושה, שפארט דאס ארויס אין דעם צד ההפכי).

ועד"ז איז פארשטאנדיק בנוגע צו דעם ענין העזות - אז וויבאלד ישראל זיינען עזין שבאומות, מוז ער אויסנוצן דעם ענין העזות אין קדושה, ווארום אויב ער וועט דאס ניט אויסנוצן אין קדושה, וועט דאס ארויסשפארן אין דעם צד ההפכי.

כב. די הוראה דערפון בנוגע לימינו אלו:

ס׳זיינען דא אזוינע וואס טענה׳ן, אז וויבאלד "מי יקום יעקב כי קטן הוא" (עמוס ז, ב-ה), דארף מען זיין אראפגעפאלן פאר יעדער גוי, און מ׳טאר ניט זאגן פארקערט פון דעם גוי, ווייל דער גוי האט די "ידים ידי עשו" (תולדות כז, כב).

באווארענט מען גלייך בתחלת השו"ע "הוי עז כנמר", אז בשעת ס׳רעדט זיך וועגן ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט עבודת ה׳, דארף ער זיין "עז כנמר" און ניט נתפעל ווערן פאר קיינעם.

בשעת ער טרעפט זיך מיט א גוי, דארף ער אים טאקע אפגעבן דעם כבוד וואס אים קומט, ווארום ס׳דארף זיין "ודרשו את שלום העיר גו׳ כי בשלומה יהי׳ לכם שלום" (ירמי׳ כט, ז), אבער ווען דער גוי וויל אנרירן אין אן ענין וואס איז פארבונדן מיט הגנה אויף אידן (ועאכו"כ אויף א קיבוץ פון א סאך אידן) - דארף ער זיך אוועקשטעלן מיטן תוקף המתאים, "הוי עז <u>כנמר</u>".

און דאס איז דער ביאור אז התחלת השו"ע (פון דעם אלטן רבי׳ן - וואס ער שרייבט אויך טעמי ההלכות (משא"כ דער ב"י, וואס אין דעם שו"ע האט ער געשריבן נאר די הלכות אן די טעמים, דערפאר וואס ער האט זיך פארלאזט אויף זיין חיבור אויפן טור)) הויבט זיך אן מיט "יהודה בן תימא", און דערנאך זאגט מען "הוי עז כנמר":

בשעת ביי אים איז דא דער ענין פון "יהודה", "אודה את ה׳", ער גייט טאן א זאך דערפאר וואס ער איז מודה און וויל מקיים זיין דעם אויבערשטנ׳ס רצון, דעמולט שטייט ער אין אן אופן פון "עז כנמר", און ווערט פאר קיינעם ניט נתפעל, אים

- איז -

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

איז קיין נפק"מ ניט וואס די וועלט וועט זאגן אויף דערויף, ווארום ער גייט מקיים זיין דעם אויבערשטנ׳ס רצון.

און אז מ׳פרעגט ביי אים: היתכן, דו ווייסט דאך אז "מי יקום יעקב כי קטן הוא", איז וואס פארטשעפעסטו זיך מיט דער וועלט? - זאגט ער, אז דער שו"ע הייסט מ׳זאל זיין "עז כנמר"; אין וועלט איז דא א נמר, און ער האט די תכונה פון עזות, און צוליב וואס איז באשאפן געווארן דער נמר מיט זיין תכונת העזות - כדי אז א איד זאל זיך פון אים אפלערנען, אז בשעת ס׳רעדט זיך וועגן אן ענין פון תורה ומצוותי׳, דארף ער פאר קיינעם ניט נתפעל ווערן, "עז כנמר".

און מ׳איז נאך מדגיש "עז <u>כנמר</u>" - וואס דאס וואס א נמר געפינט זיך אין וועלט און האט זיין טרף, און ער האט א קיום פון ששת ימי בראשית ביז ימים אלו - איז דאס נאך דורך דערויף וואס ער האט אין זיך דעם ענין העזות.

נאר ביי א אידן באווארענט מען אז דער ענין העזות דארף ביי אים זיין מערניט ווי בנוגע צו ענינים פון עבודת ה׳, ד.ה. אז מ׳מאנט ביי אים א דבר והיפוכו: דער ענין פון עזות טאר ניט ווערן קיין "קנין בנפשו להיות עז פנים אפילו שלא במקום עבודתו ית׳", ולאידך, ווען ס׳קומט צו אן ענין פון עבודת ה׳, זאגט מען אים אז "<u>לה׳</u> הארץ ומלואה" (תהלים כד, א), במילא ווערט ער א מלך בעולם, "מאן מלכי רבנן" (ראה גיטין סב, א. זח"ג רנג, ב).

און די טענה פון וועלט אז וויבאלד מ׳געפינט זיך אין גלות, איז ווי איז שייך ס׳זאל זיין אן ענין של חוצפה ועזות - ענטפערט ער, אז ס׳איז דא א דוגמא פון וועלט: א נמר האט דעם ענין העזות, און דורך דעם וואס ער שטעלט זיך אוועק מיט עזות, פירט ער אוים זיינס. און די גאנצע מציאות פון דעם נמר איז מערניט כדי אז א איד זאל זיך פון אים אפלערנען אז ווען ס׳קומט צו ענינים פון עבודת ה׳, דארף ער פאר קיינעם ניט נתפעל ווערן.

בשעת ס׳קומט צו אן ענין פון תורה ומצוותי׳ - איז וואס הייסט ער זאל נתפעל ווערן פאר א גוי! עאכו"כ ניט נתפעל ווערן פאר א אידן - ווארום יעדער איד האט דאך די נפש השנית בישראל, במילא וויל ער אליין אז מ׳זאל אים ניט פאלגן משא"כ א גוי, וואס ער ווייסט ניט וואס עס טוט זיך, מערניט מצד "מזלייהו חזו" (מגילה ג, א. וש"נ).

וואס דאס ("הוי עז כנמר") איז ניט קיין ענין וואס שטייט אין א ספר מוסר וואס אויף א ספר מוסר קען מען זיך אויך פארלאזן, אדער אין א ספר חסידות וואס אויף א ספר חסידות קען מען זיך זיכער פארלאזן - נאר דאס שטייט אין שו"ע.

- אנהויבנדיק -

<u>הנחת הת׳ בלתי מוגה</u>

אנהויבנדיק פון די משנה (אבות שם), וואס "הטועה בדבר משנה חוזר" (כתובות פד, ב), ווארום ס'איז ניט שייך זאגן באופן אחר, און דאס ברענגט זיך אראפ אין שו"ע אלס פס"ד - וואס דערפון איז מובן אז די הנהגה מוז זיין באופן האמור, אז ווען ס'רעדט זיך וועגן אן ענין וואס איז פארבונדן מיט עבודת ה', דארף ער שטיין בתוקף המתאים, "הוי עז כנמר".

און דוקא בשעת ער שטייט מיט א תוקף, פירט ער אויס און פועל'ט ביים גוי דאס וואס ער וויל פועל'ן, ביז אז ס'ווערט "ורב יעבוד צעיר" (תולדות כה, כג).

כג. האמור לעיל (אז ווען מ'שטייט מיט א תוקף, דעמולט פועל'ט מען אויפן גוי) זעט מען אויך פון מאורעות וואס האבן געטראפן לאחרונה אין ארץ הקודש - אז ס'איז געקומען פלוני בן פלוני פון מצרים, און האט מציע געווען די הצעה פון שלום:

דאס וואס ער איז געקומען מיט דער הצעה פון שלום - איז געווען דערפאר וואס ער האט דערזעהן אז מ'האט אנגעהויבן רעדן מיט א תוקף, און ניט נתפעל ווערן פאר גויים,

ובפרט אז ער האט דערהערט אז ס'האט זיך אנגעהויבן הערן שם ה' אין אה"ק, און אז ס'זיינען דא אזוינע וואס שרייען אז "בשם אלקינו נדגול" (תהלים כ, ו), און "בשם ה' אלקינו נזכיר" (שם, ח) - וואס דאס האט גע'פועל'ט אויף אים דערפאר וואס "מזלייהו חזו",

און דערפאר האט מען אויך געזעהן אז התחלת והמשך דבריו זיינען געווען פארבונדן מיט אן ענין של אמונה -

וואס דער רמב"ם (תשובות הרמב"ם (ירושלים תש"ך) סתמ"ח) פסק'נט אז אמונת הישמעאלים איז ניט קיין ע"ז (ניט ווי אמונת הנוצרים וואס איז ע"ז (רמב"ם הל' ע"ז פ"ט ה"ד) - כמבואר אין די ערטער אין רמב"ם וואס דער צענזור האט ניט ארויסגעווארפן, אדער אין די דפוסים וואס מ'האט אפגעדרוקט אן א צענזורע פון אוה"ע),

און ער האט געוואוסט אז ס'זיינען דא אידן וואס שטייען על הגבולות, און זיי קענען מאכן פון אים אש-און-פארעך ווי מ'האט דאס שוין געזעהן בעבר, און ווען מ'וואלט זיי ניט מונע געווען, וואלט מען שוין לאנג פטור געווארן פון אלע לחצים ואיומים והפחדות, און מ'האט "רכב" און "סוסים", און ער האט חוקר ודורש געווען און האט געזעהן אז כחם רב בפשטות -

האט דאס גע'פועל'ט אויף אים א פחד, און ער האט מחליט געווען אז ע"פ החשבון לוינט ניט פארפירן זיך מיט מלחמות

- און -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

און דערפאר איז ער געקומען מיט די הצעה פון שלום.

[כל זמן אז ס'זיינען געווען די פריערדיקע, וואס זיי האבן ניט דערמאנט שם ה', און זיינען געווען אראפגעפאלן ביי זיך פאר א גוי, און אפי' ווען מ'האט גערעדט מיט א תוקף, האט מען אבער גלייך געשיקט א שליח מאחורי הפרגוד, און מודיע געווען אז דאס איז מערניט ווי דיבור בעלמא, אבער בפועל וועט מען פאלגן און אלץ אומקערן, אבי זיי זאלן זאגן "אחי הוא" (כמסופר אין תנ"ך (מ"א כ, לב) בנוגע צו אחאב און מלך ארם) - ואין להאריך אין אן ענין וואס איז ניט בשבחם של ישראל - איז דער פחד ניט געווען אויף אזוי פיל אז דאס זאל פועל'ן ביי אים מאכן דעם צעד ראשון;

אבער בשעת מ'האט אנגעהויבן רעדן מיט א תוקף, און באוויזן אז מ'ווערט ניט נתפעל פאר א גוי, און מ'האט אנגעהויבן דערמאנען שם ה'

[דורך א אידן וואס (כו"כ קענען אים באופן אישי, ואני הק' בתוכם, און מ'ווייסט אז ער) איז א מאמין באמת (ניט צוליב דעם ביינקל אדער כבוד וכיו"ב, נאר) באמונה פשוטה, און ער האט אין זיך דעם תוקף אז ער ווערט ניט נתפעל פאר א גוי

(נאר אין זיין חבורה זיצן, ליידער, אזוינע וואס (האבן סמיכה אויף רבנות וכו', מיט אלע מעלות וואס זיי האבן, אבער זיי) זיינען ביי זיך אראפגעפאלן פאר א גוי, און מ'בארימט זיך אז אזוי איז געווען זיין חינוך - לויט ווי גויים האבן געוואלט] -

האט דאס גע'פועל'ט אויף אים א פחד, ביז אז ער האט געמאכט דעם צעד ראשון, און איז געקומען מיט דער הצעה פון שלום (וואס ווי דער המשך זאל נאר זיין, איז שוין געווארן א שינוי לטובה)].

וואס דערפון זעט מען אז דוקא ווען מ'שטעלט זיך מיט א תוקף, און מ'ווערט ניט נתפעל פון דעם גוי - דוקא דורך דעם קען מען פועל'ן אז דער גוי זאל זיך דערשרעקן, ביז אז ס'ווערט "ורב יעבוד צעיר".

און ניט ווי די וואס טענה'ן אז מ'טאר ניט האבן קיין נשק, און מ'טאר ניט רעדן מיט א תוקף, ווייל "אל תתגרה בגוי קטן" (ראה פסחים קיג, א) - ווארום דאס איז ניט קיין ענין של התגרות, ס'רעדט זיך וועגן ארץ ישראל לגבולותי', און וועגן הגנה אויף כו"כ פעמים ס"ר מבנ"י וואס געפינען זיך אין אה"ק, וואס דערפאר דארף מען שטיין בתוקף המתאים.

כד. מובן בפשטות, אז דאס וואס מ'דארף האבן נשק און מ'דארף שטיין בתוקף וכו', האט ניט קיין שייכות כלל מיט אתחלתא דגאולה - כמדובר כמ"פ (לקו"ש ח"ה ע' 149 הע' 51)

- אז -

- כא -

אז ס'איז נאך פאר אתחלתא דגאולה, ואדרבה, ס'איז א חושך כפול ומכופל,

ביז אז מ'האט ארייגעשלעפט אין א"י דעם ענין פון חו"ל, דעם רגש הגלות, אויף נתפעל ווערן פון א גוי, און נאכלויפן אים, אפשר וועט ער מסכים זיין אז מ'זאל שרייבן אויף אים אז ער איז א "יהודי"!

ס'קומט איינער און זאגט אז ער איז דער בא-כח פון פרומע אידן, און ער כאפט און שטעלט אוועק א מנורה פון שבעה קנים, און שרייבט אן א פאפירל מיט אותיות מרובעות אז יענער גוי איז א "יהודי" [ניט קיין ישראל, נאר א "יהודי" - "מודה בכל התורה כולה" (מגילה יג, א. קידושין מ, א)], און שרייט אז ער וועט אליין חתמ'נן אויף דערויף אע"פ אז דאס איז היפך ההלכה! - ס'איז ניטא קיין גרעסערער ענין של גלות דערפון! ובפרט אז מ'טוט דאס אין א"י, "פלטרין של מלך"!

וואס דערפון איז ארויסגעקומען היפך קידוש ה' אין דעם ערגסטן אופן - כידוע די השתלשלות הענינים ווי ס'איז געווארן דער חוק אומלל פון "מיהו יהודי", אז פריער איז געווען אנגעשריבן אז מ'זאל אנערקענען מערניט ווי גיור כהלכה, דערנאך האט מען געמאכט דערפון א טומל: היתכן אז מ'זאל ניט אנערקענען א גיור וואס איז שלא כהלכה?

האט מען געפרעגט וואס זאגט דער מוסלמענער וואס זיצט דארטן, און וואס זאגט דער קאמוניסט וואס זיצט דארטן, און וואס זאגן די אידן וואס געפינען זיך אין א גלות הכי שפל, וואס זיינען בטל פארן גוי בנפשם ובחיצוניותם ובהנהגתם -

איז געווען אזא חושך בעולם רח"ל, אז ס'איז געווען רוב קולות (צוזאמען מיטן מוסלמענער און דער קאמוניסט) וואס האבן געזאגט אז מ'זאל ארויסווארפן דעם ווארט "כהלכה" (כדי אז מ'זאל קענען אנערקענען אין א גיור שלא כהלכה)! וואס דאס איז דאך דער גרעסטער חילול ה' וואס קען זיין!

[וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז אע"פ אז ס'זיינען דא כו"כ ענינים הדורשים תיקון, איז אבער דער ענין פון "מיהו יהודי" די ערגסטע זאך:

ווארום בנוגע צו שאר הענינים, זאגט מען (בדיבור עכ"פ) אז מ'טוט דאס ניט דערפאר וואס מ'וויל זיך פארטשעפען מיט תורת ה', נאר מ'טוט דאס דערפאר וואס דערפון קומט ארויס א תועלת וכו',

ע"ד ווי דער ענין פון "ניתוחי מתים" - אז מ'זאגט אז מ'טוט דאס צוליב עניני רפואה, "היתר עבודה בשבת" - זאגט מען אז דאס איז אן ענין של סכנה פאר דעם גאנצן שטח לארץ ולדרים עלי' וכו', מ'בארימט זיך אבער ניט אז מ'טוט דאס

- דערפאר -

הנחת הת' בלתי מוגה

דערפאר וואס דאס איז היפך ההלכה;

די איינציקע זאך וואס מ'האט מכריז געווען בגלוי אז מ'טוט דאס נאר דערפאר וואס דאס איז היפך ההלכה - איז דאס דער חוק האומלל פון "מיהו יהודי"!

ובמילא איז מובן אז בשעת מ'הויבט זיך אן דינגען וועלכער ענין איז קודם, און וואס איז אן עיקר וכו' - איז ניטא וואס צו דינגען זיך וועגן דעם, ווארום אלע איבעריקע ענינים זיינען אינגאנצן ניט אין דעם סוג פון "מיהו יהודי", ווארום דער ענין פון "מיהו יהודי" איז פארבונדן מיט היפך קידוש ה' באופן הכי גרוע, ווארום מ'איז מכריז בגלוי אז מ'טוט דאס מערניט ווי דערפאר וואס דאס איז היפך ההלכה (משא"כ בנוגע לשאר הענינים, כנ"ל).

נאר ס'זיינען דא אזוינע וואס זיינען משוחד רח"ל פון כבוד (א ביינקל וכו'), אדער דערפון וואס מ'באקומט געלט פאר א ישיבה וכיו"ב, במילא זוכט מען בארואיקן זיך אליין מיט טענות של הבל - ס'איז נאך ניט געקומען די צייט, דער תירוץ, יענער תירוץ וכו', וואס אין כאן המקום להאריך בזה.

און דא זעט מען אז וויבאלד מ'פארלירט דעם ענין העזות אין עבודת ה' - שפארט דאס ארויס אין אן אנדער ענין - אז מ'שטעלט זיך מיט עזות קעגן הלכה (כולל אויך וועגן דעם ענין פון דער שמירה אויף א"י לגבולותי', וואס וועגן דערויף איז דא א פס"ד ברור אין שו"ע (כדלקמן סכ"ה)).

זעט מען דאך אז ס'איז נאך פאר אתחלתא דגאולה, ואדרבה, ס'איז גאר א חושך כפול ומכופל -

דאס האט אבער ניט קיין שייכות להמדובר לעיל, אז אידן דארפן האבן נשק, און מ'דארף זיך אוועקשטעלן קעגן א גוי בתוקף המתאים - ווארום דאס איז נוגע צו פקו"נ פון כו"כ מבנ"י, וואס אפי' נפש אחת מישראל איז אויך אן "עולם מלא" (סנהדרין לז, סע"א), עאכו"כ ווען ס'רעדט זיך וועגן כו"כ פעמים ס"ר מבנ"י כן ירבו.

כה. און ווי דער פס"ד ברור אין שו"ע (או"ח סשכ"ט ס"ו. שו"ע אדה"ז שם), אז "נכרים שצרו על עיירות ישראל", איז אויב דאס איז אן "עיר הסמוכה לספר", איז "אפילו אינם רוצים לבוא אלא על עסקי תבן וקש", און אפי' אז זיי זיינען נאך ניט געקומען, נאר "ממשמשים לבוא" - איז "יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת", "שמא ילכדו העיר ומשם תהא הארץ נוחה ליכבש לפניהם".

וואס לכאו' איז ניט פארשטאנדיק: מ'וויל דאך מציל זיין אידן פון גויים, און וויבאלד אז "אתם המעט מכל

- העמים" -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

העמים", דארף מען דאך האבן דעם סיוע פון דעם אויבערשטן - איז פארוואס דארף מען נעמען כלי נשק און מחלל שבת זיין - מ'דארף זאגן תהלים, לערנען תורה, אבער ניט ארויסגיין בשבת מיט כלי זיין?!

פסק'נט אפ דער שו"ע אז דער אויבערשטער וויל אז אין אזא פאל זאל זיין "יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת", ווארום דער אויבערשטער וויל אז מ'זאל מאכן א לבוש אין דרך הטבע.

מ'דארף טאקע זאגן תהלים, און לערנען תורה, און קאכן זיך אין "הקול קול יעקב", און וויסן אז דער אויבערשטער פירט אן מיט די גאנצע וועלט; אבער דערנאך האט ער א ציווי ער זאל נעמען כלי זיין, און אוועקשטעלן זיך על הגבול, ווארום דאס איז אן ענין וואס איז פארבונדן מיט פקו"נ פון אידן.

וואס דאס איז דאך א פס"ד אין שו"ע, און דאס האט קיין שייכות ניט מיט אתחלתא דגאולה וכו' - דער זעלבער דין איז ווען ס'רעדט זיך וועגן א עיר וואס געפינעט זיך אין חו"ל, און בזמן הגלות.

וכאמור אז דאס איז א פס"ד אין שו"ע - וואס דער שו"ע האט דאך געוואוסט אז ס'שטייט "הקול קול יעקב והידים ידי עשו", ובפרט אז דער ב"י איז געווען א למדן און האט געלערנט תורה בהתמדה ושקידה, והראי', אז ספרו איז נתקבל געווארן בכל תפוצות ישראל,

[ביז אז דער אורים ותומים (אין זיינע הגהות אויף "תקפו כהן" (סקכ"ג-ד (מח, ד)) שרייבט אויף אים א דבר נפלא:

ער ברענגט דארטן אז מ'קען זיך ניט קריגן אויף אן ענין וואס שטייט אין שו"ע, און ער איז מוסיף אז דאס איז אפי' בנוגע צו א דיוק וואס מ'איז מדייק אין דעם לשון פון שו"ע.

וואס אע"פ אז ס'קען גאר זיין אז דער ב"י האט ניט מכוון געווען באווארענען דעם דיוק, און ס'קען גאר ניט זיין ער זאל מכוון זיין אלע דיוקים, ווארום ס'איז ניט בגדר פון א בשר ודם באווארענען אלע דיוקים וואס מ'האט מפלפל געווען און מחדש געווען אין די אלע דורות שלאחריו -

זאגט אבער דער אורים ותומים (וואס ער איז דאך געווען א פוסק), אז וויבאלד אז "רוח ה' דבר בם", האט דער אויבערשטער ארייגעגעבן אין אים ער זאל שרייבן דעם לשון דוקא, וואס דערפון וועט מען שפעטער מדייק זיין די ענינים וואס אים איז גאר ניט איינגעפאלן (בשכל הגלויי) צו באווארענען, און על יסוד זה דארף מען פסק'נען דעם פס"ד],

- און -

הנחת הת' בלתי מוגה

און אעפ"כ פסק'נט אפ דער שו"ע, אז אין אזא פאל איז "יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת", ווייל דער אויבערשטער וויל אז מ'זאל מאכן א לבוש אין דרך הטבע.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז מ'דארף זיך אוועקשטעלן בתוקף המתאים, און ניט נתפעל ווערן פאר א גוי – ווארום דאס איז אן ענין וואס איז נוגע צו פקו"נ פון כו"כ מבנ"י.

כו. ומובן בפשטות, אז קיינער קען ניט זאגן אז דאס האט ניט קיין שייכות צו אים, דערפאר וואס מ'האט ביי אים ניט געפרעגט דעם דין – ווארום דאס איז אן ענין וואס איז נוגע צו דריי מליון אידן כן ירבו!

ער דארף ניט <u>פסק'נן</u> קיין דין, ער דארף נאר זאגן אז ס'איז דא א פס"ד ברור אין שו"ע,

[איינער האט זיך אויסגעדריקט אז דאס איז א "דעת יחיד" – ס'איז טאקע א "דעת יחיד" – פון דעם "<u>בית יוסף</u>", וואס ער איז געווען א יחיד בדורו, און ער האט אפגעדרוקט דעם שו"ע, און ס'איז נתקבל געווארן בכל תפוצות ישראל, אויף אלע דורות, ביז ביאת משיח צדקנו],

און דער פס"ד איז אז מ'דארף האבן כלי נשק, און דאס איז אן ענין וואס איז פארבונדן מיט עבודת ה', פונקט אזוי ווי מ'דארף לערנען תורה און מקיים זיין מצוות, עאכו"כ אז דאס איז אן ענין וואס איז פארבונדן מיט פקו"נ!

מ'געפינט זיך טאקע אין גלות, און ס'איז דא דער ענין פון "אל תתגרה בגוי קטן", עאכו"כ "בגוי גדול", און ס'איז דא דער ענין פון "שלא יעלו ישראל בחומה" (כתובות קיא, א) – איז דאס אבער דוקא ווען ס'איז ניטא קיין פס"ד ברור אין שו"ע להיפך, און אין דעם פאל איז דא א פס"ד ברור אין שו"ע אז "יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת".

און בשעת אז איינער וועט פרעגן א שאלה, צי מ'מעג נעמען נשק בשבת כדי צו מציל זיין א אידן – איז אויב מ'וועט אים ענטפערן אז וויבאלד אז ס'איז קדוש היום לאדוננו (ס'איז שבת), במילא דארף ער זיצן און לערנען תורה א גאנצן טאג, און ער טאר ניט נעמען נשק און מציל זיין דעם אידן

[און ער טענה'ט, אז ס'שטייט אין הל' ת"ת אז יעדער איד איז מחוייב צו זיצן און לערנען תורה, אפי' זקן און בעל יסורים, ועאכו"כ ביום השבת, ועאכו"כ ווען ס'איז א זמן של סכנה כפשוטה, דארף מען זיך זיכער פארבינדן מיט תורה, וכמשל הידוע פון ר"ע וועגן די "דגים שבים" (ע"ז ג, ב)] –

– דארף –

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

דארף ער וויסן זיין אז ער טוט היפך פון א פס"ד ברור אין שו"ע, ווארום דער פס"ד ברור אין שו"ע איז, אז "נכרים שצרו על עיירות ישראל", איז אויב דאס איז אן "עיר הסמוכה לספר", איז "אפילו אינם רוצים לבוא אלא על עסקי תבן וקש", און אפי' אז זיי זיינען נאר "ממשמשים לבוא", איז יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת".

בשעת ס'איז דא א גזירה אויף דעם ענין פון לימוד התורה - דארף מען ערשט לערנען תורה; אבער בשעת אז די גזירה איז "על עסקי תבן וקש" - זאגט תורה אז אפי' ווען מ'געפינט זיך אין חו"ל און אין גלות, דארף מען נעמען נשק (און וויסן ווי אזוי מ'נוצט זיך דערמיט), און ארויסגיין ממקומו כו', ווארום ס'איז אן ענין וואס איז נוגע צו פקו"נ.

כז. אזוי ווי ס'זיינען אבער דא אזוינע וואס האלטן אז מ'טאר ניט רעדן מיט א גוי מיט א תוקף, ווארום מ'דארף ניט איינ'רוגז'ן דעם גוי - האט דער אויבערשטער באשטראפט און ס'זיינען געווען דריי מלחמות, און אין אלע דריי האט מען געזעהן וואס עס קומט ארויס פון דער הנהגה וואס מ'איז ביי זיך אראפגעפאלן פארן גוי, און מ'וויל זיך ניט פירן לויט ווי ס'שטייט אין שו"ע:

אנשי הצבא האבן געזאגט אז אויב מ'וועט אפגעבן דעם און דעם שטח, וועט דאס קאסטן קרבנות רח"ל. זיינען געקומען די מדינאים און האבן געזאגט, אז מצד פאליטיקע טאר מען זיך ניט שטעלן קעגן דעם גוי, און מ'דארף אים פאלגן - און דערנאך האט דאס אפגעקאסט צענדליקער און הונדערטער קרבנות רח"ל!

ביז ווי ס'איז געווען אין די מלחמה האחרונה, אז מ'האט מודיע געווען אין וואשינגטאן וויסנדיק אז מ'וועט דאס גלייך מודיע זיין בכל קצווי תבל אז מ'וועט ניט אנהויבן מיט קיין מלחמה, און נאכמער: מ'וועט אפי' ניט מאכן קיין גיוס, און מ'האט טאקע געטאן אזוי ווארום "נצח ישראל לא ישקר" (שמואל א' טו, כט), מ'האט זיך ניט געגרייט כדבעי - און דערנאך האט דאס אפגעקאסט הונדערטער קרבנות רח"ל.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז דוקא ווען מ'ווערט ניט נתפעל פאר דעם גוי, נאר מ'שטעלט זיך אוועק מיטן תוקף המתאים, דעמולט איז מען מצליח.

און ווי מ'זעט בפועל, אז בשעת מ'האט זיך געשטעלט מיט א תוקף, האט דער אדון הגדול פון וואשינגטאן געזאגט, אז ער איז ניט גורס קיין ממשלה פון לעו"ז. - לכתחלה האט מען גערעכנט אז דאס קען גאר ניט זיין, ווארום ער האט אליין געזאגט אז אי אפשר בלא"ה, און אעפ"כ, בשעת מ'האט זיך

- געשטעלט -

הנחת הת' בלתי מוגה

געשטעלט מיט א תוקף, האט דאס גע׳פועל׳ט אויף אים ער זאל זאגן אז ער וויל ניט אז ס׳זאל זיין קיין ממשלה פון לעו"ז.

ועד"ז זעט מען פון דעם מאורע וואס איז געווען לאחרונה אין א"י - אז מצד דערויף וואס ער האט דערהערט אז אידן שטייען מיט א תוקף, האט דאס גע׳פועל׳ט אויף אים ער זאל קומען און בעטן זיך ביי אידן אז מ׳זאל מאכן שלום [וואס דאס גופא וואס ער איז געקומען בעטן, באווייזט אויף אן ענין פון "רב יעבוד צעיר"], כנ"ל (סכ"ג) בארוכה.

[ולאחרי כ"ז זיינען נאך דא אזוינע אידן וואס זיינען רח"ל אזוי פיל פארבלענדעט, אז זיי שרייען אז מ׳טאר זיך ניט טשעפען מיט א גוי, און מ׳טאר ניט זאגן קיין הויכן ווארט, נאר מ׳דארף אים נאכלויפן און זאגן אים אז מ׳איז תומך בו - וויסנדיק אז דאס איז אן ענין וואס איז פארבונדן מיט פקו"נ פון די אידן וואס געפינען זיך אין אה"ק].

כח. און ניט ווי די וואס טענה׳ן אז אויב מ׳וועט זיך אוועקשטעלן קעגן דעם גוי מיט א תוקף וכו׳, וועט דאס קאליע מאכן - נאר אדרבה, דוקא דורך דעם וואס מ׳שטעלט זיך מיט א תוקף, פועל׳ט מען אויפן גוי.

וואס דערפאר דארף מען זיך פירן מכאן ולהבא אין אן אופן אז מ׳זאל ניט נתפעל ווערן פאר א גוי, און זיך אוועקשטעלן מיטן תוקף המתאים, וואס דאס גופא וועט פועל׳ן אויפן גוי.

און ווי מ׳זעט דאס פון דער הנהגה פון דעם אלטן רבי׳ן:

איינע פון די הויפט טענות וואס זיינען געווען אויפן אלטן רבי׳ן, וואס דערפאר איז געווען דער מאסר - איז געווען אויף דעם וואס ער שיקט אוועק געלט אין א"י.

ווארום אזוי ווי דעמולט איז געווען די מלחמה צווישן רוסלאנד מיט טערקאיי, און דער אלטער רבי האט דאך געשיקט געלט אין אה"ק פאר די כוללים וואס זיינען דארטן געווען - האט מען מעליל געווען אויף אים אז ער שיקט די געלט צו די טערקן כדי זיי זאלן קענען מלחמה האבן מיט די רוסישע מלוכה (ספר התולדות אדה"ז ע׳ קצד).

איז לכאו׳, נאך דערויף וואס ער איז באפרייט געווארן, האט ער געדארפט מכאן ולהבא ניט מאכן קיין שטורעם וועגן שיקן געלט אין די כוללים פון א"י, ווייל ער איז אט ערשט ארויס פון דער סכנה פון היפך החיים [ביז אז ס׳איז געווען אן ענין של נס, ווי דער אלטער רבי שרייבט במכתבו (נדפס בבית רבי ח"א פי"ח) אז ס׳איז געווען "הפליא ה׳ והגדיל לעשות בארץ"], וואס די סכנה איז געווען דערפאר וואס ער

- האט -

הנחת הת׳ בלתי מוגה

האט געשיקט די געלט אין אה"ק.

זעט מען אבער אז גלייך ווי ער איז באפרייט געווארן, האט ער ממשיך געווען שיקן געלט אין די כוללים אין אה"ק, ואדרבה, ער האט געשריבן במכתבו (אגה"ק סו"ס ד) אז די צדקה פון א"י (דאס וואס ער האט געשיקט געלט אין די כוללים אין א"י (וואס מ'האט דאס אויסגעטייטשט אז ער שיקט די געלט אין טערקאיי)), איז "היא שעמדה לנו לפדות חיי נפשנו כו'" - דאס גופא האט אים מציל געווען פון דעם מאסר, און ס'איז געווארן די גאולה, צוזאמען מיטן ענין פון "יפוצו מעינותיך חוצה".

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז בשעת ס'קומט צוגיין א איד און זאגט, אז מ'טאר זיך ניט שטעלן קעגן א גוי, אפי' אז דער גוי וויל אז מ'זאל אפגעבן דעם "כותל המערבי"

ס'איז ניט קיין באהאלטענער ענין - מ'זאגט בפירוש אז מ'וויל אפגעבן ירושלים העתיקה. און דאס וואס מ'האט אויפגעהערט רעדן וועגן דערויף, איז דאס מצד די אידן וואס האבן זיך ניט דערשראקן פאר דעם גוי,

ווארום אויב מ'וועט זיך שטעלן קעגן דעם גוי, וועט דאס קאליע מאכן - דארף מען וויסן זיין אז ס'איז פונקט להיפך: דוקא דורך דעם וואס מ'שטעלט זיך מיטן תוקף המתאים, פועל'ט מען אויפן גוי, און מ'פירט אויס וואס מ'וויל, ביז אז ס'ווערט "רב יעבוד צעיר", כנ"ל בארוכה.

כט. ויה"ר אז מ'זאל ניט דארפן אנקומען צו אלע ענינים הנ"ל ("יוצאים עליהם בכלי זיין" וכו'), ווארום ס'וועט זיין "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד" (בחוקותי כו, ו).

נאר כדי אז ס'זאל ניט זיין קיין פחד פון גויים אויף אידן - דארפן זיך אידן אוועקשטעלן מיטן תוקף המתאים, און ניט שרעקן זיך פאר קיין גוי.

און דורך דעם וואס מ'פירט זיך באופן כזה, ווערט בטל די גאנצע מציאות של מלחמה, ואדרבה, ער מאכט דעם ערשטן צעד אויף קומען בעטן זיך מ'זאל מאכן שלום.

- כדרך התגרים בעט ער אלץ, כדי אז ס'זאל זיין וועגן וואס צו דינגען זיך, מיט נאך כמה טעמים בזה, אבער דא איז ניט נוגע וואס דער "נמר" טראכט, דא איז נאר נוגע וואס דער אויבערשטער האט באווי זן בנוגע לפועל - אז בשעת מ'שטעלט זיך אוועק מיט א תוקף, און מ'זאגט אז מ'וועט שטיין על עמדם, און מ'האט חיל אויף צו דורכפירן דאס בשלימות (דערפאר וואס מ'האט אראפגענומען די חוות דעת פון די וואס לויפן נאך די גויים) - ווערט דער ענין פון "ורב יעבוד צעיר" -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

צעיר", ווי מ'האט געזעהן בפועל אז ער איז געקומען בעטן זיך אז מ'זאל מאכן שלום.

און דורך דעם וואס מ'איז מקיים דעם פס"ד הנ"ל פון שו"ע, וואס דאס שטייט אין חלק "אורח חיים" (אין הל' שבת) - ווערט דאס דער "אורח חיים" כפשוטו, דאס איז די וועג ווי אזוי א איד דארף לעבן, און דעמולט איז ער לעבעדיק.

און דעמולט ווערט דער "נפל פחד היהודים (די אמת'ע יהודים) עליהם" (אסתר ח, יז), און ס'ווערט דער "תפול עליהם אימתה ופחד" (בשלח טו, טז), ניט דערפאר וואס דאס איז "כחי ועוצם ידי", נאר דערפאר וואס דאס איז "בגדול זרועך" של הקב"ה.

ביז אז סוכ"ס וועט זיין דער קיום היעוד "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך" (ישעי' מט, כג), בביאת משיח צדקנו.

און "טועמי' חיים זכו" (ראה לקו"ש וישלח - י"ט כסלו תשל"ז ס"ב. וש"נ) - מעין זה נאך בזמן הגלות, אז דורך דעם וואס מ'שטעלט זיך בתוקף, און אין אן אופן פון "בשם אלקינו נדגול", ווערן בטל די איומים און לחצים, ואדרבה, זיי גופא ווערן מסייעים, ביז אז "גם אויביו ישלים אתו" (משלי טז, ז).

ועד"ז בנוגע לכאו"א אין עבודתו בעבודת ה' - אז מ'זאל ניט נתפעל ווערן פאר דעם "א-ל זר אשר בקרבך" (ראה שבת קה, ב), פאר די גוי'שקייט שבקרבו, עאכו"כ ניט נתפעל ווערן פאר די גוי'שקייט שמבחוץ, ועאכו"כ ניט נתפעל ווערן פאר א גוי - אין אן אופן פון "אל תתגרה בגוי קטן", וכנ"ל (סי"ט) "שלא יקנה קנין בנפשו להיות עז פנים אפילו שלא במקום עבודתו ית'", נאר אין ענינים וואס זיינען נוגע אין עבודת ה'.

און מ'זאל פארענדיקן די לעצטע טעג פון גלות אין אן אופן אז מ'וועט מוסיף זיין אין לימוד התורה און אין קיום המצוות, מתוך שמחה וטוב לבב, ומתוך הרחבה,

און טאנצן בקרוב ממש לקבל פני משיח צדקנו, וואס דורך אים וועט זיין דער "קץ שם לחושך" (איוב כח, ג), אז ער וועט פארענדיקן דעם חושך הגלות, און ס'וועט זיך אנהויבן אתחלתא דגאולה, ויבנה מקדש במקומו, ויקבץ נדחי ישראל (רמב"ם הל' מלכים ספי"א), ובקרוב ממש.

צוה לנגן הושיעה את עמך. פרזות תשב ירושלים. ופרצת. אני מאמין.

* * *

- ל. -

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

ל. אזוי ווי מ'האט דאך גערעדט פריער (ס"ז) וועגן דעם
ענין פון "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה" -

וועלן מסתמא ארויפגיין אלע "טאנקיסטן", און
פאנאנדערטיילן לכאו"א פון די מסובים שטר אחד לצדקה, און
יעדערער זאל נאך מוסיף זיין מדילי'.

ויה"ר אז בקרוב ממש זאל זיין דער "קרובה ישועתי לבוא
וצדקתי להגלות" (ישעי' נו, א), ווי גערעדט בארוכה בעשירי
בטבת (ס"ג ואילך) - יהפך בקרוב ממש "לששון ולשמחה
ולמועדים טובים" (זכרי' ח, יט. וראה בארוכה לקו"ש ויגש
ש.ז.), דורך "האמת והשלום אהבו",

און זוכה זיין מקבל זיין פני משיח צדקנו בקרוב ממש
ובעגלא דידן.

(אחרי חלוקת הדולרים) צוה לנגן ניגון הכנה. ניגון
אדה"ז (בבא הרביעית פ"א). ניע זשוריצי חלאפצי.

לא. אזוי ווי ס'איז דאך דער יום ההילולא פון דעם אלטן
רבי'ן, און ס'איז דאך ידוע דער פתגם פון רבי'ן נ"ע אז מיר
דארפן אנקומען צו זיין זכות, און "זכותו יגן עלינו" - איז
מען מציע יעדערן טאן אין די ענינים וואס זיינען פארבונדן
מיטן יום ההילולא:

מ'זאל לערנען א פרק משניות וואס הויבט זיך אן מיט
איינע פון די אותיות פון שמו הקדוש (עכ"פ איין פרק
משניות), און אפלערנען א סעיף אין שו"ע שלו, במקום שלבו
חפץ, און לערנען א פרק פון ספרו תניא קדישא, און לערנען
אויך אן ענין אין די דרושי חסידות פון בעל ההילולא, ומה
טוב אן ענין וואס איז בעתו ובזמנו - אן ענין אין תו"א פ'
וארא. כולל אויך די נתינה לצדקה כנ"ל.

און דאס וועט נאכמער מזרז זיין אז זכותו יגן עלינו
ועל כל בני ישראל בכל מקום שהם.

ובפרט לויט ווי דער בעל ההילולא שרייבט אין אגה"ק
(סכ"ח), אז ביום ההסתלקות איז "כל עמל האדם שעמלה נפשו
בחייו כו' מתגלה ומאיר כו'", און דורך דעם איז "מאיר חסד
ה' מעולם עד עולם על יראיו ופועל ישועות בקרב הארץ",

וכידוע דער דיוק אין "בקרב הארץ" וואס שטייט ביי
גלות מצרים (וארא ח, יח), אז "בקרב הארץ" מיינט אין די
ארציות און חומריות - זאגט מען אז "פועל ישועות בקרב
הארץ", אז אפי' אין "קרב הארץ" פועל'ט דאס אין אן אופן
פון "ישועות".

- און -

הנחת הת' בלתי מוגה

- ל -

און ע"פ המבואר אין אגה"ק (סי"ד) איז פארשטאנדיק, אז בכל שנה ושנה ווערט ניתוסף אין דערויף ביתר שאת וביתר עז ווי ס'איז געווען בשנים שעברו, כהציווי "מעלין בקודש" (ברכות כח, א. וש"נ).

ויה"ר אז דער "פועל ישועות" זאל נתגלה ווערן "בקרב הארץ" - אז ס'זאל זיין "בשלם סכו ומעונתו בציון" (תהלים עו, ג), וואס אין מקרא יוצא מידי פשוטו (שבת סג, א. וש"נ), אז דאס גייט אויף ירושלים און אויפן ביהמ"ק (תרגום עה"פ),

בביאת משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

(אח"כ אמר:) די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, ווען זיכער מאכן א ברכה אחרונה - ביז צו די התוועדות הבאה לקראתנו לשלום.

טרם צאתו התחיל לנגן כי בשמחה תצאו.

* * *

<u>הנחת הת' בלתי מוגה</u>

עפ"ז שאל: חיובי התורה – לגדולים ניתנה, ומאז ולאח"ז קודם שילמד לעצמו והוי ענין דגופו

בס"ד.

בנוגע להמקור בפשטות דחיוב לימוד התורה (המדובר בהשיחה – מצו"ב), והמצויין בהערה 57, עדיין לא תפסנו:

בהשיחה מבאר מדוע מתחיל אדה"ז הל' ת"ת עם החיוב שעל האב ללמד את בנו <u>הקטן</u> – מאחר שהמקור ~~על כללות החיוב דלימוד~~ התורה הוא מהפסוק "ודברת בם", <u>ולפנ"ז</u> נאמר "ושננתם לבניך".

אבל בסהמ"צ ובחינוך לומד החיוב דלימוד התורה ממ"ש "ושננתם לבניך" (שזה בא ע"י הקדמת לימוד התורה שלומד בעצמו), ובמ"ע י' וכן בחינוך מצוה תכ, מבאר שהפסוק "ודברת בם" קאי על ~~אש~~ החיוב <u>דק"ש</u>?

מענות על שאלות המניחים – שייך לעיל בשיחה ע' י

און אויך ברכת הנהנין (לוח ברכת הנהנין, און סדר ברכת הנהנין - כידוע אז ס׳איז געווען דער שינוי אין דעם נאמען דורך דעם אלטן רבי׳ן אליין).

- מסדר זיין דעם שו"ע האט ער אנגעהויבן א סאך פריער, און הלכות ציצית און הלכות פסח האט ער מסיים געווען נאך זייענדיק ביים מגיד, ווי בני הגאון המחבר שרייבן בהקדמתם צום שו"ע; די ערשטע זאך וואס ער האט אפגעדרוקט, איז געווען הלכות ת"ת -

וועט מען מבאר זיין אן ענין אין הל׳ ת"ת און אויך אן ענין אין התחלת השו"ע [56].

אין הל׳ ת"ת הויבט אן דער אלטער רבי: "אע"פ שהקטן פטור מכל המצות, וגם אביו אינו חייב לחנכו במצות מן התורה אלא מד"ס, אבל תלמוד תורה מ"ע מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה".

וואס לכאו׳ איז ניט פארשטאנדיק: פארוואס הויבט אן דער אלטער רבי מיטן חיוב פון ת"ת בנוגע צו א קטן, צום אלעם ערשטן דארף מען מבאר זיין דעם חיוב פון ת"ת ביי א גדול, און ערשט דערנאך קען מען זאגן אז דער חיוב פון ת"ת איז דא אויך ביי א קטן, איז פארוואס הויבט אן דער אלטער רבי מיטן חיוב פון ת"ת בנוגע צו א קטן?

איז דער ביאור אין דעם: <u>בפשטות</u> [57] איז דער מקור פון חיוב לימוד התורה - דערפון וואס מ׳זאגט אין ק"ש (פעמיים בכל יום) "ודברת בם" [58], וואס "בדברי תורה הכתוב מדבר" [59].

און וויבאלד אז פריער שטייט "ושננתם <u>לבניך</u>" און ערשט דערנאך שטייט "ודברת בם" - דערפאר הויבט ער אן הל׳ ת"ת מיטן חיוב וואס איז דא על האב ללמד תורה את בנו הקטן.

טו. אין דערויף איז אויך דא א רמז - אז כללות לימוד התורה בעוה"ז לגבי לימוד התורה וואס וועט זיין בביאת משיח צדקנו, איז אזוי ווי דער לימוד פון א קטן:

ס׳איז דאך ידוע מארז"ל [60] "התורה שאדם למד בעוה"ז <u>הבל</u> הוא לפני תורתו של משיח", ד.ה. אז דאס איז שלא בערך צום לימוד התורה וואס וועט זיין בביאת משיח צדקנו.

- וואס -

----

56) לקמן סי"ז.
57) וכ"כ בסהמ"צ להרמב"ם (מ"ע יא) והועתק בספר החינוך (מצוה תיט). אבל ראה הל׳ ת"ת לאדה"ז רפ"ב. ולהעיר משער המצוות להאריז"ל ר"פ ואתחנן.
58) ואתחנן ו, ז.
59) ראה יומא יט, ב ובפרש"י ד"ה בם. פרש"י ואתחנן שם.
60) קה"ר פי"א, ח.

מענות על שאלות המניחים – שייך לעיל בשיחה ע' י

בס"ד.

בקשר למשנ"ת בשיחת אור לכ"ד טבת, (גבור) שהחיוב דלימוד התורה נלמד מ"ושננתם לבניך" וגם מ"ודברת בם" שבדברי תורה הכתוב מדבר -

~~האם אפשר~~ להוסיף (בהשמטה לזה) בהערה 58: וראה פיה"מ להרמב"ם אבות פ"א מי"ז. שע"ת לר"י ש"ג אות יז.

[בפיה"מ שם: "קריאת התורה ולימודה וקריאת תלמודה וזו היא מצות עשה מחוייבת שנאמר ודברת בם".

בשע"ת שם: "ודע כי המעלות העליונות נמסרו במצות עשה כו׳ ומעלות תלמוד תורה שנאמר ודברת בם"].

- כי בסהמ"צ להרמב"ם ובחינוך (הנסמן בהערה 57) לומד החיוב דת"ת מ"ושננתם לבניך", משא"כ בפיה"מ ובשע"ת, שלומד זה מ"ודברת בם".

מה שנ"ל הרי ~~[illegible]~~ מינה סברי נפסד, דז"ל [illegible] [illegible]
ימים (ודאפשר אם׳ היד-ראה י"ז ג) [illegible] הרמב"ם סה"מ)

מענות על שאלות המניחים – שייך לעיל בשיחה ע׳ י

בס"ד.

א. בשיחת אור ליום ג, כ"ד טבת - בנוגע למ"ש ~~צצ~~ בפנים השיחה שבפשטות, מקור החיוב דלימוד התורה הוא מהפסוק "ודברת בם" -

כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתי"ק: "וכ"כ בסהמ"צ להרמב"ם והועתק בס' החינוך, אבל ראה הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב".

אבל: בסהמ"צ להרמב"ם מצוה יא (וכ"ה בחינוך מצוה תיט) כותב: "שציוונו ללמוד תורה וללמדה וזהו הנקרא ת"ת והוא אמרו ושננתם לבניך וכתוב בספרי לבניך אלו התלמידים . . ושם נאמר ושננתם שיהי' מחודדים בתוך פיך . . וכבר נכפל הציווי פעמים רבות ולמדתם ועשיתם למען ילמדו".

ובביאור הרי"פ פערלא לרס"ג עשה יד-טו (קכו, ד) מביא מבה"ג (נוסחת כת"י. ועוד) שמונה "ודברת בם" לעשה בפ"ע בלימוד התורה.

ב. בנוגע להענין ד"כי נער ישראל ואוהבהו" - ציין בכתי"ק "ראה שיחת שמח"ת ...". ~~האם~~ הכוונה להמאמר ד"ה כי נער ישראל דשמח"ת תרס"ו (תשט"ז).

ג. בנוגע להענין שבירור הספיקות שבתורה והפס"ד צ"ל למטה דוקא, ועד שהקב"ה אומר "נצחוני בני נצחוני" (ב"מ נט, ב) - כתב בכי"ק "גיטין". ~~האם~~ הכוונה לגיטין ו, ב: "מאי קאמר (קוב"ה) אמר לי' אביתר בני כך הוא אומר יונתן בני כך הוא אומר".

נמצא דוגמא מהשיחה שנדפס.

מענות על שאלות המניחים – שייך לעיל בשיחה ע' י-יא

בס"ד.

מצו"ב קטע מהשיחה שנרשם ע"פ הבנתנו במענה כ"ק אדמו"ר שליט"א. אם נרשם נכון?

ב. בנוגע ~~א~~ לפתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שאנו צריכים להגיע לזכותו של אדה"ז - מצאנו בלקו"ד ח"א (מ,א ואילך) ~~ ~~ בנוגע ליום ההילולא דאדה"ז "יש קדישים שהוא בשביל הנפטר, ויש קדישים שהם תועלת להאומרים". האם הכוונה לשיחה זו?

כן והוספה (בעיקר) לקונטרס דשם וזהו שבמאמר ד"ה הנה [illegible]
באתי לגני [illegible]

מענות על שאלות המניחים – שייך לעיל בשיחה ע' כט

לזכות

החתן הת' **משה** והכלה מרת **חוה** שיחיו

קלמנסון

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

כ"ה טבת, ה'תשע"ט

❁

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **ישראל שמעון** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו **קלמנסון**

הרה"ת ר' **ירחמיאל הענך** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו **זלמנוב**

ולזכות זקניהם שיחיו

הרה"ת הרב **אברהם יצחק** וזוגתו מרת **שרה רבקה** שיחיו **ששונקין**

❖ ❖ ❖

ולעילוי נשמת

הרה"ת ר' **יקותיאל דוב** בהרה"ת ר' **שניאור זלמן** ע"ה

וזוגתו מרת **ובת שבע** בהרה"ת ר' **יחיאל** ע"ה

קלמנסון

הרה"ת ר' **ישראל יצחק** בהרה"ת ר' **שמואל** ע"ה

וזוגתו מרת **יוכבד** בהרה"ת ר' **חיים מאיר** ע"ה

זלמנוב

ד"ר **יצחק** ב"ר **חיים אהרן** ע"ה

וזוגתו מרת **לאה** בהרה"ת ר' **אלי' נחום** ע"ה

בלאק